

2551

18

Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՇՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ,

Պոլիտարկե բոլոր լեզուներ, միասին

Լ. ԿԱՄԱՆՅԵՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ԻՃԻԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ
ԳՅՈՒՂԱՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

„ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ“-Ի ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 5

Թարգմ. Ս. ԽՈՒՆԻԿԱՐՅԱՆ

300

2669-4Ա

914

4-

91477

7-18

2011-071 24 JAN 2006

Հ. Կ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲՍԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

300

2669-4Ա

Պրոլետարներ բոլոր լեզուներին, միացե՛ք.

Լ. ԿԱՄԵՆԵՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՃԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ
Յ Ե Վ
ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

1003
112818

Թարգմ. Ս. ԽՈՆԴԿՈՐՅԱՆ

1698

070

ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՑՈՒՄԸ

Վերջերս կառավարական մի շարք մարմիններ, ինչպես և հատուկ խորհրդակցություններ ու հանձնաժողովներ, գյուղացիների մասնակցությամբ, զբաղված ելին մի շարք միջոցների մշակումով, վորոնց նպատակն էր նպաստել գյուղացիական տնտեսության բարձրացմանն ու ամրացմանը: Այդ միջոցները վերաբերում են գյուղացիական լայն մասսային հետաքրքրող բոլոր հարցերին և հերթի յեն գնում ինչպես հողագործության, հողաշինարարության և վարկային սխտեմի, այնպես ել վարձակալության (аренда), վարձու աշխատանքի, տնայնագործական արդյունաբերության, աշկերտության և այլ հարցերը:

Բոլոր այս միջոցները կրում են միանգամայն գործնական բնույթ, բայց այդ բոլորի գումարն անկասկած խորհրդային իշխանության վերջին ժամանակների կարևորագույն քաղաքական ակտերից մեկն է: Դա քաղաքական ակտ է նախ և առաջ այն պատճառով, վոր քաղաքականությունը դասակարգերի միջև յեղած հարաբերություններն են, և այն միջոցները, վոր ձեռք է առնում խորհրդային իշխանությունը բանվոր դասակարգի և գյուղացիության փոխհարաբերությունները կանոնավորելու համար, անշուշտ կարևորագույն քաղաքական ակտ է: Յերկրորդ, այն պատճառով, վոր այն միջոցները, վոր յես պատիվ պիտի ունենամ առաջարկելու ձեզ ի հաստատություն, վերաբերվում են միլիոնավոր տնտեսությունների:

Կարելի յե ասել, վոր ամենայն հավանականությամբ մեր խորհրդային յերկրում չի գտնվի վոչ մի գյուղացիական տնտեսություն, վոր այս կամ այն չափով կրած չլինի այն միջոցների ազդեցությունը, վոր մենք առաջարկելու յենք ձեզ ի հաստատություն: Յեվ վորովհետև դա վերաբերում է միլիոնավոր գյուղացիական տնտեսությունների և միլիոնավոր գյուղացիական տնտեսություններ այդ միջոցների հիման վրա դատելու յեն խորհրդային իշխանության քաղաքականության, ինչպես և այն մասին, թե խորհրդային իշխանությունն ինչ ուղղությամբ է առաջնորդում բանվոր դասակարգին.— հատկապես այս պատ-

ՏՐԵՍՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Գրառ. № 132բ.

Պատ. № 4600

Տիբ. 2600

4869-88

ճառով այս ակտը խորին քաղաքական նշանակություն է ստանում:

Ներկայումս այդ միջոցները մենք մեր յերկրի գերագույն իշխանություն հաստատությունն ենք առաջարկում, վորպեսզի այդ միջոցները հայտնի դառնան յուրաքանչյուր գյուղացու, վորպես մեր համագումարի ակտեր: Մենք պետք է աշխատենք այնպես անել, վոր խորհրդային իշխանության ձեռք առած տնտեսական միջոցները հայտնի դառնան յուրաքանչյուր գյուղական հասարակության և տրվեն այնպիսի ձևով, վոր յուրաքանչյուր գյուղացի և յուրաքանչյուր գեղջկուհի կարողանան հասկանալ և յուրացնել այդ միջոցներն, առանց վորևէ դժվարություն:

ՀԱՐԿԻ ԾԱՆՈՒԹՅԱՆ ՔԵՔԵՎԱՑՈՒՄԸ

Յեա թույլ եմ տալիս ինձ իմ գեկուցումն սկսել նրանով, ինչով սովորաբար ավարտվում են գեկուցումները, այսինքն ըսկսել գյուղացիական տնտեսության բարձրացման և ամրացման այն գործնական ձեռնարկումներից, վոր յես առաջարկելու յեմ ձեզ, վորպեսզի ձեր հավանությունը հայտնեք դրանց և ընդունեք: Մեր խորհուրդների համաժողովենական համագումարը պետք է դիմի գյուղացիությանը հետևյալ վորոշումով.

«Միութայն ամբողջ ժողովրդական տնտեսության շահերը պահանջում են, արդյունաբերության զարգացումը շարունակելուն գուզընթաց, ձեռք առնել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ամենաշուտափուլ իերպով ամրացնելու և բարձրացնելու համար գյուղացիական տնտեսությունների վողջ մասսան՝ այդ տնտեսությունների յեկամուտը բարձրացնելու նպատակով: Փյուղացիությունը պետք է հնարավորություն ստանա զնելու իր տնտեսության մեջ մեծ լրացուցիչ գումարներ, բարձրացնելու նրա տեխնիքական մակարդակը և ավելացնելու այն արտադրանքների քանակը, վորոնք շուկա յեն ուղարկվելու: Այս նպատակով համագումարն անհրաժեշտ է համարում՝ մեկ կողմից վերացնել մի շարք սահմանափակումներ, վորոնք դանդաղացնում են գյուղատնտեսության զարգացումը և մյուս կողմից՝ լրացնել գործող որենադրությունը մի շարք ձեռնարկումներով, վորոնք գյուղացիների համար թեթեվացնելու յեն նրանց տնտեսության բարձրացումն ու ամրացումը:

Ազատ առևտրի հողի վրա աճող գյուղի բուրժուական (կուլակային) վերնախավի դեմ վորևէ վարչական միջոց գործադրելն

աննպատակահարմար համարելով, անհրաժեշտ համարելով աշխատավորական գյուղացիական տնտեսության պաշտպանելն, այն չափով, ինչ չափով, վոր նա գյուղատնտեսություն վարելու բարելաված յեղանակների հաղորդիչ է (проводник).—համագումարը միևնույն ժամանակ հայտարարում է, վոր խորհրդային իշխանության քաղաքականությանն այնպիսի ընթացք պետք է տալ, վոր կարելի լինի իրական ոգնություն ցույց տալ գյուղացիության չքավոր և միջակ տարրերին, իրենց տնտեսության, իրենց նյութական բարեկեցության և իրենց քաղաքական ու կուլտուրական աճումը բարձրացնելու գործում: Փյուղացիության այդ խավերի միավորումը կոոպերացիայի—և առաջին հերթին գյուղատնտեսական ու վարկային կոոպերացիայի միջոցով՝ միակ ուղիղ ճանապարհն է բարձրացնելու նրանց տնտեսական գորությունը, պայքարելու հարուստների, վաշխառուների և միջնորդների շահագործման դեմ և գյուղացիությանը սոցիալիստական տնտեսության շինարարությունը գործին հաղորդակից անելու համար:

Ամենամոտիկ ժամանակաշրջանում խորհրդային իշխանության առաջին և հիմնական խնդիրն է լինելու ոգնել կոոպերացիայի միջոցով միավորված մանր գյուղացիությունը լրացնելու իր կենդանի և մեռյալ ինվեստարը այն չափով, ինչ չափով վոր անհրաժեշտ է այդ աշխատավորական հողագործման համար:

Դնելով մեր առաջ վերոհիշյալ խնդիրները և ձգտելով ապահովելու վողջ գյուղացիությանն ավելի մեծ ազատություն իր աշխատանքի գործադրման ու նրա արդյունքների ոգտագործման խնդրում, մենք առաջարկում ենք համագումարին.

1. «Հավանություն տալ կենագործկոմի և ժողկոմխորհի ընդունած գյուղատնտեսական հարկի նոր կանոնադրությանը, վորով՝ 100 միլիոն ուբլով պակասեցվում են գյուղացիների վճարումները (платежи), անասունները վարելահողի հաշվարկելու (пересчет) ավելի ուղիղ միջոց է սահմանվում և հարկի վաղորոք հայտնի կայուն չափ է տրվում գյուղացիությանը: Դրա հետ միասին, համագումարն անհրաժեշտ է համարում ել ավելի լավացնել միասնական գյուղատնտեսական հարկը, թեթեվացնելով նրա ծանրությունը գյուղացիական տնտեսության համար և ավելի արդար կերպով բաշխելով այդ հարկն առանձին շրջանների ու առանձին տնտեսությունների միջև, համաձայն նրանց տնտեսական ուժի:

2. Հավանություն հայտնել միասնական գյուղատնտեսական հարկից 100 միլիոն ուրբի վոլոստների տնտեսությանը հանձնելու վորոշմանը, համաձայն վորի վոլոստները պետք է այդ միջոցները ծախսեն անմիջականորեն գյուղացիության տեղական կարիքների հետ կապված պահանջների վրա (տեղական ճանապարհներ, դպրոցներ հիվանդանոցներ և այլն):

3. Կտրականապես արգելել գյուղացիությանը վոսե ապո-րինի տեղական տուրքադրման յենթարկելը»:

Այս յերեք կետերը վերաբերվում են այն միջոցներին, վոր մենք վերջերս ձեռք ենք առել, վորպեսզի թեթեացնենք գյուղացիության ուսերին ընկնող հարկի ծանրությունը: Այստեղ մենք վոչ թե յեկակեա ենք ընդունում ինչ վոր վերացական պատկերացումներ, այլ յեկնում ենք մեր բյուջեի բարելավման պահանջից, վորը (բյուջեն) թույլ է տալիս մեզ թեթեացնելու գյուղացիության վրա ընկնող ուղղակի հարկերի ծանրությունը: Բացի այդ, մենք նկատի ունենք նաև այն, վոր գյուղացիության կուտակած գումարներից անհրաժեշտ է վորքան կարելի է շատ դրամ թողնել նրա սեփական տնտեսության մեջ՝ հողի բարելավված մշակման վրա գործադրելու համար, վորպեսզի գյուղացիությունը այդ միջոցների ոգնությունը ավելացնի իր մթերքների քանակն ու վորակը:

ՀՈՂԱՇԽԱՐԱՐՈՒՅՑԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ձեզ առաջարկելիք վորոշման նախագիծն այնուհետև անցնում է այն հիմնական գործոններին, վորոնք ուղղություն են տալիս գյուղացիական տնտեսությանը, և առաջին հերթին, հողաշինարարության հարցերին:

Հողաշինարարության հարցերը, հողերի ուղիղ բաշխման և հողատիրության ասպարեզից գոյություն ունեցող շփոթը վերացնելու հարցերը, — մի շփոթ, վոր խանգարում է տնտեսությունն ուղիղ վարելու գործին, — մեր յերկրի բազմաթիվ շրջաններում ներկայումս գյուղացիության համար հիմնական հարցեր են դառել:

Ձի կարելի չխոստովանել, վոր հողաշինարարական աշխատանքները մինչև վոր գեթ հիմնական գծերով չավարտվեն, — գյուղացիական տնտեսության բարձրացումը, նրա կայունացումը, տնտեսատեր գյուղացու ձգտումը՝ վորքան կարելի յե մեծ աշխատանք և գումարներ տրամադրել իր տնտեսության բարեյախմանը չեն կարող իրական և հաստատուն հիմքեր գտնել:

Խորհրդային իշխանությունը, վոր արդյունաբերության ամրացման, իրականացրած դրամական ռեֆորմի և բյուջեի աճման ու հաստատուն դառնալու շնորհիվ ներկայումս կարող է ավելի մեծ չափերով ընդառնել գյուղացիության կարիքներին, քան յերեք, յերկու և նույնիսկ մեկ տարի սրանից առաջ, — պետք է իր ուշադրության կենտրոնում դնի հողաշինարարության հարցերը: Այս պատճառով մենք առաջարկում ենք՝ համագումարին, վոր այդ մասին բաց է ի բաց հայտարարի գյուղացիությանը հետևյալ ֆորմուլայով.

4. Նկատի ունենալով, վոր հողագործության ասպարիզում ուղիղ տնտեսարարության անցնելը առաջին հերթին կապված է հողաշինարարության կիրառման հետ, անհրաժեշտ է համարվում ա) ավարտել հողաշինարարական աշխատանքների պլանի կիրառումը հիմնական շրջաններում տաս տարվա ժամանակամիջոցում, բ) գյուղացիության չքավոր մասի համար կատարվող հողաշինարարական աշխատանքների վարձատրությունը կատարել պետության հաշվին, դեռևս այս տարի այդ նպատակին հատկացնելով 3 միլիոն ու, գ) եժանացնել և ավելացնել հողաշինարարական աշխատանքների համար գյուղացիությանը արբիղ վարկը»:

Գյուղացիների հողաշինարարության և նրանց հողով ու անտառով ապահովելու նույն հարցին են վերաբերում առաջարկվող վորոշման նաև յերկու հետևյալ կետերը.

5. «Անհրաժեշտ է սակավահող նահանգներում գյուղացիությանը հանձնել պետական ֆոնդի հողերի (դրանց թվում նաև պետական մարմիններին կապալով տրվող հողերի մի մասը, յեթե այդ հողերն իրենց ուղղակի նպատակներով չեն ոգտագործվում կամ աննպատակահարմար կերպով են ոգտագործվում, բացի այդ, անհրաժեշտ համարելով խորհրդային տնտեսությունների պահպանումը և այդ տնտեսություններն ագրի-կուլտուրային ցուցադրական տնտեսությունների վերածելու նպատակով՝ դրանց ամեն տեսակի ոգնություն ցույց տալը. — միջոցներ ձեռք առնել վերաբնակելու սակավահող շրջանների խորհրդային տնտեսությունների ցուցակը, նրանց թիվը կրճատելու և այդ միջոցով ստեղծվող հողերը գյուղացիներին ոգտագործության հանձնելու համար»:

6. Անհրաժեշտ է համարվում առ 1-ն ոգոստոսի իրոք ավարտել տեղական նշանակություն ունեցող անտառների հանձ-

նումը գյուղացիներին, պարտավորացնելով տեղական գործկումներին, վոր կենտրոնի հնարավոր ֆինանսական ոգնությամբ այդ վորոշման կենսագործումն ապահովեն նյութական միջոցներով. այն շրջաններում, վորտեղ գյուղացիներին հատկացված տեղական նշանակություն ունեցող անտառները չեն բավարարել գյուղացիների փայտեղենի պահանջը, միջոցներ ձեռք առնել լրացուցիչ կերպով անտառ հատկացնելու համար, իսկ անտառազուրկ շրջաններում գյուղացիությանը մատչելի գներով փայտեղեն հայթայթելու նպատակով, պետական պահեստներ ստեղծել»:

Յեվ, վերջապես, մի հարց, վոր ամփոփումն է մեր կողմից այստեղ շոշափած հողաշինարարական քաղաքականության բոլոր հարցերի— դա հողագտագործման ձևի հարցն է: Մեր հողային որենքների կողեկսը, մեր հողային քաղաքականությունը հիմնված են այնպիսի սկզբունքի վրա, վորով ազգայնացրած պետական հողերում հողագտագործման այս կամ այն ձևին ազատորեն ընտրելու իրավունք է վերապահվում գյուղացիությանը:

Մենք պետք է ասենք, վոր այս սկզբունքին— հավատարիմ ենք մնում: Մենք, ի հարկե, շատ լավ ենք գիտակցում, թե ժողովրդական ընդհանուր տնտեսության և իրենց գյուղացիների տնտեսության համար վորքան շահավետ են հողագտագործման այն ձևերը, վորոնք հնարավորություն են տալիս գյուղատնտեսության մեջ գյուրությամբ մտցնելու մեքենայացման և ելքտրավորման սկզբունքները:

Գյուղացիների կողմից առանձին աղարակային (хуторские) և հատվածական (отрубные) տնտեսություններ կազմեն անշուշտ կը դանդաղեցնեն գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման և մեքենայացման պրոցեսը: Մինչդեռ գյուղացիությունը պետք է իմանա, վոր իսկական յեղքն այն ծանր դրությունից, վորի մեջ նա գտնվում է, ամենից առաջ այն է, վոր գյուղատնտեսության բնագավառում ևս անհրաժեշտ է գործադրել քաղաքային խոշոր ինդուստրիալ տնտեսության մեջ գործադրվող կատարելագործված տեխնիկայի մեթոդներն, այսինքն տնտեսության եկեքտրավորումն ու մեքենայացումը:

ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Այս պատճառով մենք գյուղացիության մեջ պետք է անդադրում կերպով պրոպագանդա մղենք հողուտ հողագտագործման այնպի-

սի ձևերի, վորոնք թեթևացնում են մանր, կոտորակված, հետամնաց գյուղացիական տնտեսությունից դեպի խոշոր կոլեկտիվ տնտեսություն անցնելու գործը, իսկ այդ տնտեսությունն ոգտագործում է տեխնիկայի բարձրագույն նվաճումները. բայց, այդպես վարվելով հանդերձ, ներկայումս մենք պետք է այնպիսի քաղաքականություն վարենք, վոր հնարավորություն տանք գյուղացուն ազատորեն ընտրելու հողագտագործման այս կամ այն ձևը, լիովին համոզված լինելով, վոր վոչ թե հրամանով, այլ որինակով, հողագտագործման այնպիսի ձևերի առավելությունների բացահայտ ցուցադրումով մենք կը համոզենք գյուղացիներին անցնելու հողագտագործման այդ նոր ձևերին, վորոնք թույլ ենք տալիս ոգտագործելու արտադրության ընդհանուր գործիքները, ելեկտրական ուժը և մեքենաները:

Այս բանը վորոշման նախագծի 7-րդ կետում հետևյալ ձևով է ձևակերպված.

«Ստեղծվ պահպանել հողագտագործման ձևերի ազատ ընտրության իրավունքը, համաձայն հողային կողեկսի, վարչական արգելքներ չհարուցելով հատվածական և ազարակային տնտեսություններ ստեղծելու դեմ, միևնույն ժամանակ ձեռք առնել միջոցներ, վորոնց նպատակը պետք է լինի նպաստել հողագտագործման այնպիսի ձևերի աճման, վորոնք ավելի նպատավոր են գյուղատնտեսության մեքենայացման զարգացման և նրա կոոպերացման համար (поселки, выскелки и пр.)»

Վերջապես մենք հարկավոր ենք համարում համագումարի անունից վերստին հայտարարել, վոր անհրաժեշտ է պահպանել հողերի բաժանման համար որենքով սահմանված ժամկետներն ու կարգը:

Մենք պետք է հնարավորություն տանք գյուղացիությանը պարարտացնելու և խնամելու հողն այն համոզումով, վոր նրա մշակած հողամասը հնարավորություն կը տա նրան ոգտվելու իր աշխատանքի պտուղներից և վոչ թե ժամանակից առաջ բաժանման յենթարկվի: Այդ պատճառով ձեզ առաջարկվող բանաձևում ասված է.

«Հողի մշակման և պարարտացման ու նրա պտղաբերության բարձրացման վրա ծախսվող գումարների ավելացման նպատակով, անհրաժեշտ է վճռական պայքար մղել հողը հաճախ բաժանելու այն փորձերի դեմ, վորոնք հակասում են հողային կողեկսին»:

Նշելով այն ուղղութիւնը, վորով տարվում է խորհրդային իշխանութեան քաղաքականութիւնը գյուղացիութեան ձեռքում գտնվող հողերի և անտառների ընդհանուր տարածութեան ավելացման ու այդ ընդարձակված տարածութեան վրա հողաշինարարութիւնն անելու ասպարիզում, մենք պետք է մեր խոսքն ասենք նաև վարձակալութեան սկզբունքներով գյուղացիութեան մեջ հողերը մեկի ձեռքից մյուսի ձեռքն անցնելու մասին:

Մենք գիտենք—և կը սխալվեյինք, յետք աչք փակելինք այս բանի վրա.—վոր մեզ մոտ պակասում էին կենդանի և մեռյալ ինվենտարն,—այս որենքները կազմելիս մենք միշտ նկատի էյինք առնում 40 տոկոս ձիազուրկ գյուղացիութիւնը,—ինչպես և հողի մշակման միջոցները, վորի պատճառով այս կամ այն գյուղացին իրեն պատկանող հողը հաճախ չէր կարողանում իր ուժերով մշակել: Այդ պատճառով, այդ անմշակ հողերը գյուղացին այլ խմբակների կողմից ոգտագործելու անլեզալ և ապօրինի ձևեր է ստեղծվում:

Մեր առաջ մի հարց է կանգնած. փակենք մեր աչքերն այդ փաստերի առաջ, փորձենք կովել նրանց դեմ, թե, ընդունելով, վոր գյուղացիական տնտեսութեան ներկա վիճակը թույլ չի տալիս մեզ նման վարձակալական գործարքների նկատմամբ արգելման քաղաքականութիւն վարել, անհրաժեշտ համարենք բացորոշ կերպով ընդունել այդպիսի գործարքներ թույլատրելու հնարավորութիւնը և վերացնենք այդ գործարքների անլեզալ բնույթը, վորը հաճախ նպաստում է նրանց ստրկական բնույթ ստանալուն, և այսպիսով հնարավորութիւն ստանալ ճշտիվ կանոնավորելու այդ գործարքները և հետևելու նրանց որինակաւութեանը:

Մենք կարծում ենք, վոր վողջ գյուղացիութիւնն ուղիղ կը համարի հենց այս յերկրորդ քաղաքականութիւնը.—մի քաղաքականութիւն, վորը բացեիքաց ընդունում է, վոր տվյալ մոմենտում իրենց հողը մշակել չկարողացող գյուղացիներն իրավունք ունեն այդ հողը վորոշ պայմաններով կապալով տալու իրենց հարեաններին, բանաձևի համապատասխան կետում ասված է.

«Յանքսի հողը լավագույն կերպով ոգտագործելու և միջոցներ ու ինվենտար չունենալու պատճառով, իրենց հողը մշակել չկարողացող չքավորներին ոգնելու նպատակով, անհրաժեշտ է վերացնել արգելքները, վորպէսզի գյուղացիները կարողանան ավելի

այն չափերով ոգտագործել իրենց իրավունքը և հողը կապալով տալ մինչև յերկու սերմանման շրջանի (сороковой) ժամանակով սերմնափոխութեան բաղմամյա սխտեմի դեպքում ու վողջ ավելի, քան 12 տարի ժամանակամիջոցով սերմափոխութեան յեռմյա և քառմյա սխտեմի դեպքում:

Պետք է վերացնել նաև այն արգելքները, վորոնք խանգարում են գյուղական հասարակութիւններին չոգտագործված հողային ֆոնդ անհատ հողոգտագործողներին կապալով տալու գործին, այդ վարձակալութեան յիկամուտը համապատասխան ձևով գյուղական կամ վոլոստային բյուջէյին հատկացնելով:

Թույլատրել, վոր պետական ֆոնդային հողերի հողամասերը կապալով տրվեն անհատ հողոգտագործողներին 12 տարուց ավելի ժամանակամիջոցով, համապատասխան պայմանագրի հիման վրա:

Կտրականապես արգելել և վճռական պայքար մղել փոխանցական վարձակալութեան (суб-аренда), այսինքն վարձակալութեան իրավունքը յերրորդ անձի հանձնելու, բոլոր տեսակների դեմ, այդ բանն ազգայնացված հողի հանցավոր չարաշահութիւն համարելով:

Սրա հետևանքով մեր առաջ կանգնում է նաև գյուղատնտեսութեան մեջ վարձու աշխատանքի գործադրութեան լրացուցիչ կերպով ընդարձակելու հարցը: Մենք կարծում ենք, վոր խորհրդային իշխանութեան մշակած և նորերս հրապարակած ապրիլի 18-ի ժամանակավոր կանոնները, վորոնցով ընդարձակվում են գյուղատնտեսութեան մեջ վարձու աշխատանքի գործադրման հնարավորութիւնները, պետք է համագումարի հավանութեան արժանանան, և այդ հավանութիւնը կարող է հետևյալ ձևն ընդունել. «Հավանութիւն հայտնել 1925 թ. ապրիլի 18-ի «Ժամանակարոր կանոններին» գյուղատնտեսութեան մեջ ոժանդակ վարձու աշխատանքի վարձման և վարձու աշխատանքի գործադրման պայմանների մասին, վորոնք թեթեւացնում են բանվորական ուժի գործադրումը գյուղատնտեսութեան մեջ՝ գյուղի արդի տնտեսական պայմանների համաձայն տարածել այս որենքը նաև վարձու ուժի գործադրման վրա՝ կապալով վերցրված հողերում»:

Անմիջականորեն հողաշինարարութեան, հողոգտագործման ձեւերի և հողերում տնտեսութիւն վարելու պայմաններին վերաբերվող այս հարցերի լուծումից հետո, մեր գյուղացիական

տնտեսութեան համար հետեւյալ կենտրոնական հարցը այն անհամաչափութիւնն է, վոր գոյութիւն ունի հեղափոխութեան հետեւեւորդ գյուղացու ձեռքն անցած հողի քանակի և ներկայումս նրա ձեռքին գտնվող կենդանի ու մեռյալ ինվէստարի քանակի և վորակի միջև: Այս հակասութիւնը մեր հեղափոխութեան մեջ մենք կորստաբեր հակասութիւնն անունն ենք տալիս, վորովհետեւ իրոք անկարելի չէ պատկերացնել գյուղացու զրուցիւն հիմքերն ավելի մեծ չափերով վորոշ հակասութիւններ, քան այն հակասութիւնը, վոր նրա ունեցած հողը կարող է կերակրել իրեն—և կերակրել ավելի լավ, քան մինչ այսօր կերակրվել է նա—և միեւնոյն ժամանակ այդ հողի մշակման միջոցները պակասութիւնն է զգուժ, վորը հետեւանք է այն քայքայիչ ժամանակաշրջանի, վոր մենք ապրել ենք:

ԻՆՎԵՆՏԱՐԻ ԼՐԱՑՈՒՄՆ ՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒՄԸ

Որոշրդային իշխանութեան հիմնական խնդիրներից մեկն է, վոր զուք, խորհրդային յերկրի տերերդ պետք է դնել, այն է, վոր մեր բոլոր ուժերը պետք է լարենք, վորպեսզի լրացնենք մեռյալ և կենդանի ինվէստարի պակասը, այդ հոգածութիւնն, ի հարկէ պետք է տարածվի մասնավանդ միջակ և մասնավորապես, չքավոր տնտեսութիւնների վրա:

Մենք առաջարկում ենք համագումարին մեր ընդունելի բանաձևի մեջ իր կամքը ձևակերպել այսպես.

«Նկատի ունենալով, վոր գյուղատնտեսութեան հետագա աճումը զանգաղեցող հիմնական հակասութիւնն այն անհամաչափութիւնն է, վոր գոյութիւն ունի հեղափոխութեան հետեւեւորդ գյուղացիութեան ձեռքն անցած հողի քանակի և այդ հողի մշակման համար անհրաժեշտ կենդանի ու մեռյալ ինվէստարի քանակի ու վորակի միջև,—անհրաժեշտ է կտրուկ միջոցներ ձեռք առնել, գյուղատնտեսութեան համար կործանիչ այդ անհամաչափութիւնը վերացնելու համար. դրա համար ահրաժեշտ է.

1) Պետութեան և կոոպերացված բնակչութեանն ուժերով հինգ տարվա ժամանակամիջոցում վերականգնել անհրաժեշտ ձիակազմը (конский состав) և զարգացնել ձիարուծութիւնը:

Մենք այժմ արդեն կարող ենք, առանց դատարկ դատողութիւններ անելու և առանց դատարկ խոստումներ տալու, մեր առաջ մի կոնգրետ խնդիր դնել—կոնկրետ, վորոշ ժամանակամիջոցում, 5 տարում, վերականգնել հողերի մշակութեան համար

անհրաժեշտ ձիակազմը և դնել ձիարուծութեան հետագա զարգացման հիմքը:

2) Լրացնել և նորոգել մեռյալ ինվէստարը, պետական գործարաններում համապատասխան արտադրութիւն զարգացնելով, ինչպես և տնայնագործութեան միջոցով այդպիսին պատրաստելով ու մատչելի դնելով գյուղացիութեանը մատակարարելով:

3) Ուժեղացնել գյուղացիական տնտեսութեան մեջ բարդ մեքենաներ, մասնավորապես տրակտորներ մտցնելը:

Գյուղատնտեսութեան հետագա զարգացման խնդրում գյուղացիական ինվէստարի լրացման հսկայական, տվյալ մոմենտում կարելի չէ ասել վճռական նշանակութիւն տալով, մենք պետք է մեկ կողմից լարենք մեր արդունարերութեան բոլոր ուժերը, վորպեսզի ավելացնենք գյուղացիական տնտեսութեան անհրաժեշտ գործիքներ ու մեքենաներ արտադրելը, իրենց գնով մատչելի դարձնենք այդպիսիները գյուղացիութեան համար և, մյուս կողմից, առանց սպասելու այն մոմենտին, յերբ մեր արդունարերութեան զարգացումը հնարավորութիւն կտա լիովին բավարարելու գյուղացիութեան այդ պահանջը, պետք է անմիջապես սկսել արտասահմանից գյուղացիական տնտեսութեան համար անհրաժեշտ գործիքներ ու մեքենաներ դուրս գրելու և ստանալու գործը:

Մենք, այժմ իսկ իրականացնելով այդ բանը մեր առորյա աշխատանքի մեջ, մեր բանաձևի քաղվածորեն մեջ բերված մասի մեջ գրում ենք. «Գյուղացիութեան յերկրագործական մեքենաների ու գործիքների պահանջին լիովին բավարարելու նույն այդ նպատակներով, անհրաժեշտ է համարվում յերկրագործական մեքենաներ շինելու գործը Մ.Ս.Ն. Միութեան մեջ առավելագույն չափերով ընդարձակելուն զուգընթաց, կազմակերպել պակասող յերկրագործական գործիքների ու մեքենաների ներմուծումն արտասահմանից»:

Մեր տնտեսութեան բարձրացման համար մեքենաներից վոչ-պակաս կարևոր են ազնվացրած սերմերը, վորոնց մասին բանաձևում ասված է.

«Պտղաբերութիւնն ընդհանրապես բարձրացնելու և գյուղացիութեան արտերի քաղակալելու (защоренность) դեմ պայքարելու նպատակով, անհրաժեշտ է ձեռք առնել բոլոր միջոցները ուժեղացրած թափով ազնվացրած սերմեր արտադրելու և

բազմացնելու համար: Չսահմանափակվելով տվյալ նպատակին արդեն իսկ հատկացված միջոցներով (2.170.000 ռ.), անհրաժեշտ է համարվում, վոր այս բնագավառում իրենց ուժեղացրած աշխատանքը շարունակեն թի պետությունը և թի կոոպերացիան»:

ԳՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ

Վերջապես գների քաղաքականության գործում խորհրդային իշխանությունը կանգնած է այն տեսակետի վրա, վոր արդարացի գին պետք է նշանակել այն աշխատանքին, վոր թափել է գյուղացին վաճառքի հանվող արտադրանքների վրա:

Յեվ արդյունաբերական, և՛ գյուղատնտեսական արտադրանքների գների կանոնավորման խնդիրը, խորհրդային իշխանության տնտեսական քաղաքականության հիմնական խնդիրն է դարձել, և բանվորների ու գյուղացիների դաշինքը մարմնավորող կառավարության գործունեության մեջ, գների քաղաքականության գավառում, մենք այնպիսի քաղաքականություն պետք է վարենք, վորը, քաղաքները չքայքայելով և մեր արդյունաբերության համար հաստատուն պատվանդան ստեղծելով հանդերձ, միևնույն ժամանակ կը կարողանա արդարացիորեն վարձատրել գյուղացիության աշխատանքը: Այս գավառում մենք արել ենք այնպիսի նվաճումներ, վորոնք անառարկելի յեն:

Յեթե մեկ տարի սրանից առաջ, յերբ մեր առաջ հանձինս բոլորիդ հայտնի «մկրատի» բացվեց մի անդունդ, վորի ժամանակ տարաձայնություններն անխուսափելի ելին բանվորների և գյուղացիների միջև, հաստատուն, յեռանդուն և ուղիղ քաղաքականություն, մեկ կողմից ուղղված դեպի արդյունաբերական արտադրանքների և գների նվազեցումը և մյուս կողմից՝ դեպի գյուղատնտեսական մթերքների, գյուղացիական տնտեսության արտադրանքի գների բարձրացումը—մենք կարողացանք բոլորովին փակել այդ «մկրատի» բերանները, պարզ է, վոր այժմ ևս պետք է շարունակենք այդ քաղաքականությունը: Դրանով չի բացառվում այն հանգամանքը, վոր մենք, վորպես բանվորների իշխանություն, պետք է պայքարենք սովը և հացը չարաչահելու ամեն մի փորձի դեմ:

Մենք բնավ չենք յերդվում, թե գյուղի ունևոր վերնախավի դեմ չենք գնա, յեթե նա, անբերրիությունից ռզտվելով, փորձի չունևոր գյուղացիությունը, սովի մատնված գյուղացիու-

թյանն ու բանվորներին թելադրելու անկարելի և քայքայիչ գներ մեր բյուջեյի և քայքայիչ գներ բանվորների ու չունևոր գյուղացիների համար:

Մենք միայն պարտավորվում ենք հետադառնում ևս վարել այդ քաղաքականությունը, վորի հետևանքով այս տարի գյուղացիության հացի համար վճարվեց մի քանի հարյուր միլիոն ռուբլի ավելի, քան այն գումարը, վոր ստացել էր գյուղացիությունն իր հացի համար անցյալ տարի: Այդ քաղաքականությունը ձևակերպված է հետևյալ խոսքերով.

«Ծարունակել գների նվազեցման քաղաքականությունը պետական արդյունաբերության արտադրած այն ապրանքների նկատմամբ, վոր գյուղացիությունն է սպառում և գործնականում հնարավորություն տալ ապահովել գյուղացիության իր արտադրանքներն այնպիսի գներով վաճառելու, վոր դրանք, ծածկելով նրա ծախսերը, տնտեսությունը զարգացնելու և ամրացնելու հնարավորություն տան նրան: Գների անխուսափելի և անհրաժեշտ կանոնավորումը պետության կողմից վոչ մի դեպքում իրենց տնտեսության արտադրանքը վաճառող—գյուղացիների համար քայքայիչ պարտադիր գներ սահմանելու վիճակի չպետք է հասցնել: Մանավանդ անթույլատրելի յն հարկադրական միջոցների գործադրումն այն դեպքում, յերբ պետական մարմիններն առևտրական գործարքներ են անում վաճառող գյուղացիների հետ»:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ

Հետևյալ հարցը, վորով ամենամոտիկ կերպով շահագրգռված է գյուղացիությունը, արտահանության քաղաքականությունն է: Այդ մասին մենք հետևյալն ենք ասում.

«Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսության արդյունավետության բարձրացումը կախված է արտաքին շուկայում գյուղատնտեսության արտադրանքների վաճառքի կարելիությունից, համապատասխան պետական մարմինների խնդիր դարձնել գյուղացիական տնտեսության արդյունքների սպառումն արտասահմանյան շուկաներում ապահովելու գործը:

խորհրդային իշխանության հաստատած արտաքին առևտրի մենաշնորհը, Միության գյուղատնտեսական արտադրանքներին ամենաձեռնտու պայմաններ ապահովելու հնարավորություն է տալիս: Իսկ գյուղատնտեսության արտադրանքի վաճառքն ար-

տաքին շուկաներում, արտաքին առևտրի մենաշնորհի ոգնությամբ, պետք է այնպես կառուցված լինի, վոր քանի գնա, այնքան ավելի մեծ բաժին հանի գյուղացիությանն այդ արտադրանքի վաճառքից ստացած դատումից (ВЫРУЧКА), իսկ դա պետք է, վոր շահագրգռություն առաջացնի գյուղացիության մեջ՝ ավելացնելու արտահանությունը և ուժեղացնելու գյուղատնտեսության համապատասխան ճյուղերի (հացահատիկների, վուշի, յուղի, խոզենու, թռչնեղենի և այլն) զարգացնելը»:

Յեա կարծում եմ, վոր ներկայումս մեր յերկրում չկան այնպիսի հետաքննող գյուղացիներ, վոր չհասկանան, թե իր դեմնապիտուկյան և արտաքին առևտրի մենաշնորհի ոգնությամբ խորհրդային իշխանություն կողմից իրականացվող կարևորագույն խնդիրներից մեկն էլ մեր խորհրդային գյուղացիական տնտեսության արտադրանքների համար խաղաղ ճանապահով արտասահմանյան շուկաներ գրավելու խնդիրն է: Մենք չենք կարող պատշաճ յեռանդով զարգացնել մեր տնտեսությունը, գյուղացիությունը չի կարող իր տնտեսության հետագա զարգացման համար անհրաժեշտ միջոցներ ստանալ, յեթե չստեղծենք այնպիսի պայմաններ, վոր մեր գյուղատնտեսության արտադրանքները վաճառվեն վոչ թե միայն մեր յերկրի ներսում, այլև վորոշ դիրք նվաճեն արտասահմանյան շուկայում:

Ի հարկե, այդ առևտուրն այնպես պետք է կազմակերպել, վոր գյուղացիությունն այդ արտահանության դատումից կարելույն չափ մեծ բաժին ստանա: Արտաքին առևտրի մենաշնորհը, վորի մասին փորձում են բաժրասել (наметывать), գյուղացիների մոտ գյուղացիության բոլոր թշնամիները, այն գործիքն է, վորի ոգնությամբ արտասահմանում վաճառված գյուղատնտեսական արտադրանքների դատումի մեծագույն մասը կարող է մտնել վոչ թե միջնորդ—կապիտալիստի գրպանը, այլ համապետական գանձարանը և ծախսվել նույն գյուղացիության գրուծյան լավացման վրա:

Հետևյալ կետն ազում է. ճնկառի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսության արդյունավետությունը նշանակելի չափերով բարձրանում է, յերբ վաճառքի յեն հանվում գյուղական արտադրության արդեն իսկ մշակած արտադրանքները.— անհրաժեշտ է, վոր պետությունն ամեն կերպ նպաստի գյուղացիության հում նյութերը վերամշակող (յուղագործական, կար-

տֆելագործական, վուշ մշակող, բեկոնային և այլն) գործարանների վերականգնման և ստեղծման գործին, նկատի ունենալով նաև այն, վոր գյուղացիական արտադրություններն այդպիսի վերամշակման յենթարկելուց հետո, արտասահման արտահանելը գյուղացիությանն անհամեմատ ավելի մեծ ոգուտ կը տա, քան հում նյութի արտահանումը»:

Այս կետը կարելի յե ավելի համառոտ ձևով շարադրել, յեթե ոտար բառ գործածենք: Պարզապես կարող ենք ասել, վոր մենք գյուղի «խնդուսարալիզացիայի» կողմնակից ենք: Բայց մենք հուսով ենք, վոր այս վորոշումը, յեթե նա ընդունվի համապետարի կողմից, պետք է ժատչելի և հասկանալի լինի ամեն մի գյուղացու համար և, վոր այս փաստաթղթի հիման վրա գյուղացին պետք է դատի խորհրդային իշխանության քաղաքականության ընդհանուր ուղղության մասին, վոր ուղղված է դեպի գյուղացիական տնտեսության պաշտպանությունը. այս պատճառով այդ խորամանկ, ոտար, դժվար «գյուղի խնդուսարալիզացիա» բառի փոխարեն, մենք գործ ենք ածում հասարակ բառեր, ցույց տալով գյուղացիությունը, վոր ժամանակ է, վորպեսզի նա դադարի հում նյութ մատակարարող լինելուց, վորն այնուհետև վերամշակվում է ուրիշների ձեռքերով, վորի ժամանակ այդ վերամշակման տված ամբողջ յեկամուտն ու բոլոր ոգուտները գնում են վոչ թե գյուղացու, այլ միջնորդի գրպանը, կամ արտասահման արտահանելիս, արտասահմանի կապիտալիստների գրպանը: Մենք պետք է ավելի ու ավելի մոտենանք այնպիսի գրուծյան, վոր հում նյութի, կոպիտ արտադրանքի արտահանությունը փոխարինենք մշակած և վերամշակած արտադրանքի արտահանությամբ, վորպեսզի գյուղացուն հնարավորություն կտա ստանալ դատումի մեծագույն մասը մեծ բաժին, քան նա այժմ է ստանում:

ՊԱՅԲԱՐ ԱՆԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍ

Յեթե հասել է այն ժամանակը, վոր գյուղացին պետք է ազատագրի իրեն ոտարերկրյա կապիտալի շահագործումից, վորն ոգովում եր ոռւս գյուղացու դարավոր մթությունից ու հետաքննությունից, ժամանակ է, վոր նա ազատագրվի նաև հետաքննության ամենադաժան պատուհասից—անբերրիությունից: Այս պատճառով համապետարը պետք է «առանձնապես անհե-

տաճգելի համարի գյուղատնտեսութեան վերականգնման ու զարգացման պլանաչափ ձեռնարկումների կիրառումը յերաշտոտ շրջաններում»:

Վերոհիշյալ ձեռնարկումների համար պետք է հատկացնել այնքան միջոցներ, վոր հնարավոր լինի 5—6 տարվա ընթացքում ավարտել անհրաժեշտ աշխատանքները, և այնպիսի ծրագրով, վորն իրոք կապահովի համապատասխան շրջանների գյուղացիութեան անբերրիութեան պատճառած աղետների կրկնվելուց: Եւր գումարն ըստ նախնական պլանի հաշվված է 77 միլիոն ռուբլի:

Այդ 77 միլիոն ռուբլին—մեր աղքատ պետութեան համար խոշոր գումար է: Մենք աղքատ պետութիւն ենք, և թեև փոքր առ փոքր հարստանում ու զարգանում ենք, բայց համեմատութեամբ այն պահանջների, վոր ունի 130 միլիոն աշխատավոր բնակչութիւնը, մենք աղքատ ենք և վոչ մի բոլոր չպետք է մոռանանք մեր աղքատութիւնն ու քայքայվածութիւնը: Մեր այդ աղքատ միջոցներից մենք նախնական ծրագրի համաձայն հատկացնում ենք 77 միլիոն ռուբլի, վորպեսզի գյուղացիութեան այնպիսի պայմանների մեջ դնենք, վոր անբերրիութեան ու սովի մտրակն այլևս ազատորեն չլինի նրա մեջքին:

Այլևս անհանդուրժելի չէ այն դրութիւնը, վոր տեղումների այս կամ այն քանակից, այսինքն մեզնից բոլորովին անկախ պատճառներից, կախված լինեն ամբողջ տնտեսական շրջանների բախտն ու կյանքը: Այս անհանգուրժելի դրութիւնը կարելի չէ վերացնել, յեթե գործադրենք գիտութեան նորագույն նվաճումները, յեթե բարձրացնենք տնտեսական կուլտուրան, յեթե աշխատենք վոչ հնավանդ-պապենական սովորութիւնների համեմատ, այլ նորագույն, գիտութեան կողմից հաժանութիւն գտած, յեղանակներով, յեթե սխտեմատիկ կերպով պայքարենք այն պատճառների դեմ, վորոնք յերաշտ են առաջացնում:

ԱՐՏՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ ԶԵՎ ԱՐԷՍ-ՏԱՎՈՐՆԵՐԻՆ

Դժուրի հավելյալ բանվորական ուժը կարող է ստանալ գործադրութեան մեծ հնարավորութիւնների և գյուղացիութեանն իրեն անհրաժեշտ ապրանքներ՝ լրացուցիչ քանակութեամբ, յեթե համապատասխան իր բանաձևով հաժանութիւն հայտնի այն բա-

նին, վոր անհրաժեշտ է «տնայնագործութեան և արհեստների ասպարիզում թեթևացնել գյուղացիութեան բանվորական ուժի գործադրութեան պայմանները»:

Այս նպատակով անհրաժեշտ է հաժանութիւն տալ տնայնագործների և արհեստավորների արտոնութիւններին վերաբերվող ապրիլի 10-ի որենքին, վորով թեթևացվում է նրանց տուրքադրումը և թույլ է տրվում ավելի մեծ չափերով, քան մինչ այժմ է յեղել, գործադրել բանվորական ուժը տնայնագործական արդիւնաբերութեան մեջ: Բացի այդ, անհրաժեշտ է այսուհետև ևս մշակել տնայնագործական և արհեստային արդիւնաբերութեան դրութիւնը թեթևացնող միջոցներ՝ տնայնագործների համար արտոնյալ վարկ կազմակերպելու, ինչպես և նրանց անհրաժեշտ նյութեղէն հայթայթելու միջոցով:

Անհրաժեշտ է մշակել աշկերտութիւնը խրախուսող միջոցներ այնպիսի գիտավորութեամբ, վոր գյուղացիական յերիտասարդութիւնն ավելի մեծ չափերով, քան մինչ այժմ է յեղել, կարողանա գործադրել իր ուժերն այդ ասպարիզում: Բացի այդ, արհեստանոցներ, դպրոցներ և այլն կազմակերպելու միջոցով անհրաժեշտ է նպաստել գյուղացիական յերիտասարդութեան տեխնիկական պատրաստութեան գործին:

Պետք է վերացնել շուկաներում, նավակայաններում, յերկաթուղակայաններում և այլ վայրերում գյուղացիների կողմից կատարվող մանր առևտրի դեմ հանվող վարչական արգելքները:

Սակավահող շրջանների գյուղացիներին դեպի ազատ հողեր դաղթելու հնարավորութիւն տալու նպատակով, անհրաժեշտ է ուժեղացնել այդ հողերի պարարտացման, ինչպես և դաղթողներին անհրաժեշտ ինվինտար հայթայթելու աշխատանքներն, ավելացնելով այդ նպատակով արվող պետական հատկացումները»:

ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՑՈՒՍԸ

Այդ բանաձևում մենք այնուհետև անցնում ենք այն կետին, վորը պետք է մատնանշի գյուղացիութեանն այն ուղիները, վորոնք հանելու յեն նրան կոտորակված և հետաժնաց ձևով իր տնտեսութիւնը վարելու գրութիւնից:

Մենք պետք է բացե ի բաց ասենք, վոր մեր յերկիրը գյուղացիական յերկիր է, վորը վարում է իր տնտեսութիւնն ամենաքայքայիչ ձևով, վորովհետև մանր տնտե-

սությունը, մանավանդ այն չափով, ինչ չափով վոր նա կառնած է մնում սերմնավորության յեռամյա սխտեմին — իսկ մեզ մոտ մեծ մասամբ այդ սխտեմն է գործադրվում — անսահման կոտորակումն է արտադրական ուժերի և արտադրության միջոցների, անսահման վատնումն արդկային ուժերի:

Դա տնտեսութուն վարելու ամենաանհարմար ձևն է, վորը տալիս է արտադրանքի ամենափոքր քանակություն և անուրինակ կերպով գցում է նրա վորակը: Այս պատճառով մեր առաջ մենք պետք է դնենք մի ուղղակի խնդիր — մեզ ժառանգություն թողնված տնտեսարարության այդ հետամնաց յեղանակից սխտեմնափոխ կերպով, թեկուզ և աստիճանաբար, անցնել տնտեսարարության ավելի ժամանակակից, ավելի կուլտուրական, ավելի բարձր յեղանակի. այնպիսի յեղանակի, վորը կարող է լինի միավորել կոտորակված անհատապատկան տնտեսությունները, վորը թույլ էր տա գյուղացիությանն ոգտագործելու բոլոր տեխնիկական նվաճումները, վորը կը շաղկապի իրար քաղաքն ու գյուղը, վորը կը կարողանա վերացնել այն անդունդը, վոր գոյություն ունի քաղաքի և գյուղի արդյունագործության միջև, վորը, վերջապես, մասսայական գյուղացիությանը հնարավորություն էր տա հարելու սոցիալիստական տնտեսության կառուցման գործին:

Այդ ճանապարհն անցնում է կոոպերացիայի վրայով. այս պատճառով համագումարը կոոպերացիայի վրա պետք է դարձնի խորհրդային իշխանության բոլոր մարմինների ուղարկությունը մեկ կողմից և վողջ բազմամիլիոն գյուղացիության ուղարկությունը — մյուս կողմից ու նրան այդ ճանապարհը ցույց տա:

Ձեր ձայնը բարձրագույն հեղինակության ձայնն է մեր յերկրում: Բազմամիլիոն գյուղացիությունը, իր կյանքը մաշեով հողի վրա, հողի վրա և նրա հետ միասին իր չքավոր կյանքը ապրելով, հարց է տալիս ինքն իրեն. վո՞րն է յեղբի ճանապարհը: Յե՞վ դուք պետք է մատնանշեք, հատկապես խորհրդային Համամիութենական Համագումարի անունից, վոր մանր կոտորակված գյուղացիության տնտեսությունից յիջնելու ճանապարհը, տեխնիկայի ու գիտության հետ նրա միանալու ճանապարհը, արտադրանքների քանակի և արժույթի բարձրացման ճանապարհը, գյուղացիության բարեկեցության բարձրացման ճանապարհը՝ մանր գյուղացիների, մանր հողագործների միավորվելն ու խոշոր կոոպերատիվ միություններ կազմելն է, վորոնք

այդ գյուղացիական տնտեսությանը թույլ էր տան լծվելու ընդհանուր սոցիալիստական շինարարության գործին, ոգտագործելու բոլոր այն նվաճումները, վոր անում ենք մենք մյուս ասպարեզներում և, այդպիսով, ամրացնելու բանվորների ու գյուղացիների այն դաշինքը, վորը խորհրդային իշխանության պատվանդանն է:

Այդ կետում հետևյալն է ասված.

«Ընդունելով, վոր արտադրող-գյուղացիների կամավոր կոոպերատիվ միավորումները գյուղացիական տնտեսության բարձրացման ամենազորեղ և ամենաուղիղ միջոցն են. ընդունելով նաև այն, վոր մանր գյուղացիական տնտեսությունը միայն այդպիսի կոոպերատիվ միավորման միջոցով կարող է խուսափել կապիտալի կողմից ստրկացվելուց և ալտիվ կերպով մասնակցել սոցիալիստական շինարարությանը. համագումարը վերցվար խորհրդային իշխանության բոլոր մարմինների ուղարկությունն է դարձնում գյուղացիական տնտեսության կոոպերատիվ միավորման գործին նպաստելու անհրաժեշտության վրա:

Համագումարը պահանջում է խստիվ պահպանել այն որենքները, վորոնք ապահովում են կոոպերացիայի իրոք կամավոր բնույթը, նրա մարմինների իսկական ընտրականությունը, նրա կապիտալների անձեռնմխելիությունը և նրա անդամների ինքնագործունեյությունը:

Գյուղատնտեսական կոոպերացիան իր ամբողջ ուղարկությունը պետք է կենտրոնացնի իր հիմնական խնդրի վրա — իրոք միավորի գյուղացիների բազմամիլիոն մասսաներին, մանավանդ չքավորներին ու միջակներին՝ նրանց տնտեսությունն ամրացնելու նպատակով, բարձրացնի այդ տնտեսության տեխնիքական մակարդակը, նպաստի, վոր նրանք կոտորակված հետամնաց արտադրությունից, վորից կապիտալիզմն է ծնվում, աստիճանաբար անցնեն խոշոր կոլեկտիվ տնտեսության, վորը խորհրդային իշխանության որով անխուսափելիորեն սոցիալիզմի հիմքն է դառնալու:

Նպատակ դնելով գյուղացիական տնտեսության համակողմանի (всестороннее) միավորումը (սպառման, վերամշակման, հայթայթման և վարկավորման ասպարեզներում) և մասնավորապես նպաստելով գյուղատնտեսության՝ կոլեկտիվ տնտեսությունների ձևով կոլեկտիվացմանը, գյուղատնտեսական և վարկային կոոպերացիան, նկատի առնելով գյուղացիական

լայն մասսաների տնտեսութեան արդի դրութիւնը, պետք է հատուկ ուշադրութեամբ դարձնի գյուղացիական միավորումներին ամենամատչելի, հասկանալի և ուղղակի չքավորների ու միջակներէ դրութիւնը լավացնող ամենապարզ ձևերի վրա (մեքենա հայթայթող, սերմնաբուծական, սերմազտիչ, մեխիորատիվ, աղնվացեղ ցուլեր գնող և այլ ընկերութիւններ)։

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Այսպիսով մենք այժմ մոտենում ենք այն խնդրին, վորի վրա հաստատամտորեն մեր ուշադրութեանն էր հրավիրում Վլադիմիր Իլյինը։ Նա ասում էր. «Վորպես Սորհրդային իշխանութիւն, վորպես բուրժուազիային տապալած պրոլետարիատ, մենք գտնվում ենք այնպիսի դրութեան մէջ, վոր չպետք է զբաղվենք ընդհանուր բնույթի ֆանթազիաներով՝ ապագայի մասին. մենք պետք է սովորենք գործնական կերպով կառուցել սոցիալիզմը և կառուցել այնպես, վոր յուրաքանչյուր գյուղացի կարողանա մասնակցել այդ շէնքի կառուցմանը, վորպեսզի ամեն մի գյուղացի իր առօրյա աշխատանքով կարողանա ոգնել ապագա սոցիալիստական հասարակութեան շէնքի հիմնականքները դնելու գործին»։

Գյուղացիական ընկերութիւններն, ինչ չափով վոր միավորում են գյուղացիութեան միջակ և չքավոր տարրերին, նույն չափով ել հնարավորութիւն են տալիս նրանց բարձրացնելու իրենց տնտեսութիւնը, և այն ել վոչ թէ կապիտալիստական զարգացման միջոցով (այսինքն այն միջոցով, յերբ մի տնտեսութիւն հարստանում է ի հաշիվ մեկ ուրիշ տնտեսութեան, — սա կապիտալիստական զարգացման ճանապարհն է), այլ բարձրացնելով միջակ և չքավոր տնտեսութիւնների վողջ մասսան՝ ընդհանուր աշխատակցութեան հիմունքներով, հենվելով այն բանի վրա, վոր պրոլետարիատը նվաճել է քաղաքական իշխանութիւնը, վոր հողն ու արտադրութեան միջոցները գտնվում են հալթանակ տարած պրոլետարիատի ձեռքին, հենվելով այն ղեկավարութեան վրա, վոր պրոլետարիատն է ցույց տալիս գյուղացիութեանը, գյուղացիութեանն այս ճանապարհով առաջնորդելով, կոոպերացիայի միջոցով առաջ տանելով, առօրյա, ամենօրյա և աշխատանքի միջոցով ամեն մի գյուղացու իրոք գրավելով և ամեն մի գյուղացու ցույց տալով այն առավելութիւնը

ները, վոր ունեն պրոլետարիատի դիկտատուրայի կարգերը՝ համեմատութեամբ կապիտալիստական դիկտատուրայի կարգերի։

Ահա վասիկ այս կերպ կառուցել սոցիալիզմը — սա այն խնդիրն է, վորի վրա մատնանշել է Վլադիմիր Իլյինը, վորը պետք է մեր գործնական հրահանգը դառնա՝ մեր գործնական, առօրյա, ամենօրյա աշխատանքի մէջ։ (Պափահաութիւններ)։

Այս պատճառով բանաձևի մէջ կա հետևյալ կետը.

«Վորպեսզի կոոպերացիան կարողանա իրագործել իր հիմնական խնդիրները, Սորհրդային պետութիւնը գյուղացիութեան միջակ և չքավոր խավերի կոոպերատիվ միավորումներին աջակցութեւն էլ պետք է ոժանդակի և ցույց տա նյութական ոգնութիւն։ Կոոպերացիայի վրա դրվող պետական խնդիրները պետք է իրականացվեն վոչ թէ վարչական կարգով, այլ պետութեան կողմից ցույց տրվող ֆինանսական — տնտեսական ոժանդակութեան հետ համաձայնեցնելու կարգով։

Դրա հետ միասին, համագումարը, բոլոր տեսակի կոոպերատիվ միավորներին և նրանց ղեկավարներին պահանջում է իրոք տնտեսարարող հիմքերի վրա դրված աշխատանք, խստագույն և ուղիղ հաշվետվութիւն, անխնա պայքար չարարիկութեան դեմ և այլն»։

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Հետևյալ միջոցը, առանց վորի անհնար է գյուղացիական տնտեսութեան զարգացումն ու բարձրացումը՝ գյուղացիական եժան վարկ կազմակերպելն է։ Դա դժվար խնդիր է մեր պետութեան համար։ Յեսարդեն ասեցի — և վորովհետեւ դա ճշմարտութիւն է, ուստի կրկնելը հանցանք չի, — վոր մենք՝ աղքատ պետութիւն ենք, ու թեև մենք գիտենք, վոր մեր կապիտալների համար չըկա ավելի արդունավետ ծախսում, քան գյուղացուն վարկ տալն է, թեև մենք գիտենք, վոր գյուղացիական տնտեսութեան մէջ, այդ տնտեսութիւնը լավացնելու նպատակով դրված յուրաքանչյուր կոպեկ հարյուրապատկած է վերադառնալու մեր գանձարկից և աշխատելու յի գյուղացիութեան ամբողջ բազմամիլիոն մասսայի ընդհանուր բարձրացման համար, ուրեմն ամբացնելու յի նաև բանվորների ու գյուղացիների դաշինքը, — բայց և այնպես, այդ բանը սքանչելի կերպով իմանալով հանդերձ, մենք դեռևս շատ ենք հեռու գյուղացիութեան վարկի պահանջը բավարարելուց։

Մենք անուժ ենք այն ամենն, ինչ վոր հնարավոր է: Բայց վորպեսզի այդ վարկը հնարավոր դառնար, մենք պետք է նախ և առաջ դրամական ռեֆորմ ժողովները, պետք է վարկային սխեման ստեղծել, պետք է մեր արդյունաբերությունը հնարավորություն տալինք իր վերականգնման առաջին քայլերն անելու և միայն այդ նախնական պայմաններից հետո, մենք կարող եյինք սկսել գյուղացիությանն անհրաժեշտ միջոցներ տալ վարկային պայմաններով: Կրկնում եմ, այդ միջոցները դեռևս բավարար լինելուց շատ են հեռու:

Սակայն համագումարն այժմյանից կարող է նշել, վոր մեր ֆինանսական քաղաքականության կիրառման ժամանակ, Խորհրդային իշխանության մարմինները պարտավոր են գյուղացիական վարկի հարցերին վորքան կարելի չէ շատ ուշադրություն նվիրել, բարձրացնել այդ վարկի չափը, եփանացնել այն և յերկարժամանակյա դարձնել:

Մենք շատ լավ ենք հասկանում մեր վարկի առթիվ արվող զրախոսությունների եյությունը—զրախոսություններ, վորոնք անհիմն չեն. այդ վարկը թանկ է—այս մեկ,—նա խիստ կարճ ժամանակյա չէ—յերկուս: Մա—ձիշտ դիտողություն է: Ձիշտ է, վոր այն վարկը, վոր մենք տալիս յենք գյուղացիությանը, նախևառաջ թանկ է և, յերկրորդ, բավականաչափ յերկար ժամանակյա չի: Բայց վորպեսզի ստեղծենք եփանագին վարկ, վորպեսզի յերկար ժամանակյա վարկ ստեղծենք, մենք պետք է ավելի հարուստ լինենք, քան այժմ ենք:

Դուք գիտեք, վոր մեզ վոչ վոր վոչինչ չիտա մեր տնտեսության վերականգնման համար, իսկ յեթե նույնիսկ կամենան տալ, կտան վոչ թե նրա համար, վոր մենք ոգնենք մեր գյուղացիությանը, վորպեսզի նա բարձրացնի իր տնտեսությունը—ամենեին,—այլ կտան այնպիսի պայմաններով, վոր դրանք ստրկական վիճակի մեջ կգնեն մեր թե գյուղացիական և թե գործարանային տնտեսությունը: Այս պատճառով այս ասպարիզում մենք ստիպված ենք առաջ գնալ աստիճանաբար, նպատակ ունենալով և առանց հոգնության գնալով դեպի վարկի եփանացումն ու նրա ժամանակամիջոցի յերկարացումը:

Բայց մենք պետք է գյուղացիությանն ուղղակի ասենք—և յես հուսով եմ, վոր դուք, գյուղացիության ներկայացուցիչներդ, այդպես ել կանեք տեղերում,—վոր յեթե դեպի մեր վարկային ցանցը գյուղացիության խնայողություններ

չհոսեն վարկից,—յեթե գյուղացիությունն ինքը չսովորի հասկանալ՝ վոր խնայած դրամն իր պետությունը, իր բանվորագյուղացիական խորհրդային պետության պահ տալը՝ լավագույն ձևն է այդ դրամի օգտագործման և լավագույն ձևն ամբողջ գյուղացիության դրության բարելավման—եփանագին յերկար ժամանակյա վարկ ստեղծելը ծայր աստիճան դժվար կլինի մեզ համար:

Այս պատճառով մենք ասում ենք. ձիշտ է, այն միջոցներով, վոր մենք ստանում ենք վորպես պետություն, այսինքն պետական գանձարանի միջոցներով, մենք կավելացնենք գյուղատնտեսական բանկի և մեր վարկային հաստատությունների հիմնական կապիտալները, բայց գիտեք, ընկեր գյուղացիներ, վոր ձեր գրպաններից հարկի ձևով դեպի մեր գանձարանը հոսող կապիտալներն այնքան մեծ չեն, վորպեսզի մենք կարողանանք տալ այն լայն և եփան վարկը, վորն անհրաժեշտ է գյուղացիության բարձրացման համար:

Այդ բանի համար պահանջվում է իրեն գյուղացիության վարկային և տնտեսական ինքնագործունեությունը, պահանջվում է, վոր նա ուժեղացնի իր ակտիվ մասնակցությունը վարկային հաստատությունների զորեղանալուն:

Այդ է պատճառը, վոր մենք այսպես ենք դրում.

«Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսությունների վողջ մասսայի հետագա բարձրացումը հնարավոր կդառնա միայն լայն, եփանագին և գյուղատնտեսության պայմաններին համար վարկ ստեղծելու գործում հիմնական խնդիր համարել տվյալ մոմենտում վարկի ժամանակամիջոցի յերկարացումն ու նրա եփանացումը:

Այս նպատակով անհրաժեշտ է, մեկ կողմից, ավելացնել կենտրոնական և հանրապետական գյուղատնտեսական բանկերի միջոցները. այդ պատճառով հիշյալ միջոցները պետք է ավելացնվեն պետական միջոցներից մոտագա տարում վոչ պակաս, քան—100 միլիոն ռուբլով. իսկ մյուս կողմից—ամեն կերպ պետք է բնակչության խնայողությունները գրավել դեպի գյուղատնտեսական վարկային ստորին կոոպերատիվներն ու գյուղատնտեսական բանկերը. ընդ մին պետք է այնպես անել, վոր իրենց խնայողություններն այս ձևով պահ տալն ավանդատուների համար մեծապես շահավետ լինի:

Ընդ սմին՝ գյուղատնտեսական վարկային հաստատությունների տրամադրություն տակ գտնվող միջոցները, գյուղացիական տնտեսությունը վարկավորելուց զատ, այլ նպատակների չեն կարող տրամադրվել: Վարկային միջոցների հատկացումը պետք է սերտորեն կապել հողային մարմինների արտադրական ծրագրերի հետ և գլխավորապես նկատի առնել գյուղի միջակ ու չքավոր խավերի և նրանց միավորումների տնտեսական կարիքները բավարարումը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ

Ահավասիկ այն հիմնական միջոցները, վոր մասամբ արդեն ձեռք են առնված, մասամբ ել մոտ ժամանակներս պետք է ձեռք առնվեն, և վորոնց միջոցով խորհրդային իշխանությունն ոժանդակելու յն գյուղացիության բոլոր խավերի որինական ձգտմանը՝ բարձրացնելու և ընդարձակելու իրենց տնտեսությունն ու ավելացնելու նրա յեկամուտը: Սակայն մենք պետք է Համագումարի անունից ասենք գյուղացիությանն ու խորհրդային իշխանության բոլոր մարմիններին, վոր գյուղացիական տնտեսության բարձրացման այդ հսկայական աշխատանքն անիրագործելի կլինի առանց այն բանի, վորին Վլադիմիր Իլյիչն իր վերջին հողվածներում կուլտուրական հեղափոխություն անունն է տվել, այսինքն՝ առանց բնակչության ընդհանուր կուլտուրական մակարդակի բարձրացման, առանց կատաղի և վճռական պայքարի ընդդեմ անգրագիտության, ընդդեմ հին ստրկական սովորույթների, հասարակական աշխատանքի անընտելության և նախաձեռնության բացակայության, վորը մեզ ժառանգություն է մնացել կապիտալի և թագավորի հին ժամանակների բռնությունից:

Այդ ախտը դեռևս կա մեր գյուղում, և խորհրդային իշխանությունը պետք է հին կարգերի այդ ախտի դեմ պայքարելու գործիքի վերածվի: Այս իսկ պատճառով, մենք մեր բանաձևում առաջարկում ենք ձեզ ընդունել, վորպես գյուղացուն ուղղելիք հայտարարություն, հետևյալը.

«Բոլոր այդ ձեռնարկումներին, վորոնց նպատակն է բարձրացնել և ամրապնդել գյուղացիական տնտեսությունը, ավելացնել նրա յեկամուտը և բարելավել գյուղացիության լայն մասսաների նյութական զրույթությունը—պետք է հետևեն խիստ որինականության սահմանումն ու բնակչության ընդհանուր կուլ-

տուրական մակարդակի բարձրացման ուժեղացրած աշխատանքը:

Անգրագիտության վերացումը, ինքնագործունեությունների բարձրացումը, նախաձեռնության ուժեղացումը և աշխատանքի ժամանակ հասարակական սովորույթների ուժեղացումը, վոր առաջին հերթին խորհրդային կոոպերատիվ կազմակերպությունների միջոցով են իրականացվում՝ գյուղացիական տնտեսության բարձրացման և ամրացման ընդհանուր աշխատանքի անհրաժեշտ տարրերն են»:

Սրանք են ընդհանուր գծերով այն ձեռնարկումները, վորոնց նկատմամբ մենք առաջարկում ենք ձեզ հավանություն հայտնել համագումարի անունից և վորոնց հետ, ինչպես յեսարդեն ասեցի, անհրաժեշտ է ծանոթացնել յուրաքանչյուր գյուղացու:

Յես սահմանափակվեցի միայն այն կետերի պարզաբանության վորոնք պարզաբանության կարոտ ելին: Յես կարծում եմ, վոր բազմամիլիոն գյուղացիությունը, ծանոթանալով այդ միջոցների հետ, այլևս կարիք չի զգա հատուկ կոմենտարիաների, վերպեսզի հասկանա, վոր բոլոր այդ միջոցները թելադրված են խորհրդային իշխանության ձգտումից գործնականում ունալ կեբպով ոգնել գյուղացիությանը, վորպեսզի նա բարձրացնի իր նյութական բարեկեցությունն ու զարգացնի իր տնտեսությունը:

Այս պատճառով իմ տրամադրություն տակ մնացած ժամանակը յես ուզում եմ հատկացնել միայն այդ ձեռնարկումների ընդհանուր բնույթի պարզաբանությանը:

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Յես կարծում եմ, վոր ձեզ համար միանգամայն պարզ է, վոր այս բոլոր միջոցների հիմքը մեր այն հաստատուն համոզմունքն է, թե հասել է ժամանակը, յերբ խորհրդային իշխանության բոլոր ուժերը պետք է ուղղվեն մի կողմ—արձակելու արտադրական ուժերի կաշկանդումը գյուղում:

Յեթե խորամանկ գիտական խոսք «արձակելը» և «արտադրական ուժերի ծավալելը» գիտական լեզվից փոխադրենք յուրաքանչյուր գյուղացու համար հասկանալի լեզվի, պետք է այսպես ասենք. խորհրդային իշխանությունը ցանկանում է, վոր գյուղում գյուղացիական տնտեսության մեջ, արտադրվող

մթերքների քանակը վորքան կարելի յի ավելանա, և վոր այդ մթերքների արժեքը, նրանց գինն ևս նույն չափով ավելանա: Ոգնել գյուղացիական տնտեսութեանը, վոր նա արտադրել կարելոյն չափ շատ գյուղատնտեսական մթերքներ և արտադրել այնպիսի մթերքներ, վորոնք իրոք կարող կլինեն վարձատրել գյուղայու աշխատանքը, վորոնք կարող կլինեյին տալ նրան յեկամուտ և հնարավորութիւն կուտակելու նոր միջոցներ՝ հողի մշակութեանը հատկացնելու համար-ահաւասիկ այն խնդիրը, վոր առաջադրում է իրեն խորհրդային իշխանութիւնը գյուղացիութեան նկատմամբ:

Դրա համար անհրաժեշտ է վերացնել մի քանի սահմանափակումներ, վոր մնացել են մեր գյուղում, վորպէս ռազմական կոմունիզմի հին անցած շրջանի ժառանգութիւն: Յետեւ գուք հարցնեք ձեզ ու մեզ, թե գյուղում և այն որդաններում, վորոնք գյուղի շուրջն են աշխատում, կան իրոք այդ ռազմական կոմունիզմի մնացորդներ և կան արդոք այնպիսի տարրեր, վորոնք ցույց են տալիս, թե տնտեսական նոր քաղաքականութիւնը դեռևս ամբողջապէս գյուղ չի թափանցել, մենք պետք է պատասխանենք. այո՛, այդ բանը կա և այդ տարրերն այժմ պետք է վերացվեն:

Մենք պետք է գյուղացիութեանը հնարավորութիւն տանք, վոր որինական ճանապարհով ավելի ազատ կերպով գործադրել իր աշխատանքը և ավելի մեծ ազատութեամբ ոգտվի իր աշխատանքի արդունքներից:

Դա անխուսափելիորեն կհասցնի այնպիսի դրութեան, վոր կուտակման պրոցեսը գյուղացիութեան մեջ կուժեղանա:

Յետեւ այդ ձեռնարկումները նկատի ունեն բարձրացնել արտադրական ուժերը գյուղում, պարզ է, վոր մենք չենք կարող աչք փակել այն բանի վրա, վոր այդ խել միջոցներից, մասնավորապէս նրանցից մի քանիսից (ինչպէս, որինակ՝ վարձակալութիւնից, վարձու աշխատանքի ավելի ազատ գործադրումից) կը ոգտվեն ամենից առաջ, առաջին հերթին և ամենալայն չափերով՝ գյուղի հարուստ տարրերը: Ծիծաղելի կլինեն, յետեւ մենք փորձեյինք ժխտել այդ. ծիծաղելի կլինեն, յետեւ մենք, բանվորներս ու գյուղացիներս, վոր յերեք հեղափոխութիւն ենք արել, փորձեյինք ինքնախաբեութեան քաղաքականութիւն վարել: Չկա ավելի հիմար քաղաքականութիւն, քան ինքնախաբեութեան քաղաքականութիւնը: Վորոշ քայլ անելիս, մենք պետք

է ուղիղ նայենք իրականութեան աչքերին, աներկյուղ կերպով գնանք մեր ընտրած ճանապարհով: Միայն այն ժամանակ մենք կհաղթենք: Յեւ բաց աչքերով նայելով այդ ձեռնարկումներն գումարին, մենք պետք է ասենք մեզ, վոր այդ ձեռնարկումներն անհրաժեշտ են: Նրանք ծավալում են գյուղի արտադրական ուժերը, նրանք անհրաժեշտ ազդակներ են, վոր գյուղացիական տնտեսութիւնը մղում են դեպի իր արտադրականութեան ավելացումը, դեպի իր արժեքի բարձրացումը, դեպի իր ընդարձակումը: Բայց այդ միջոցներից առաջին հերթին կարող են ոգտվել գյուղի հարուստ խմբավորումները:

Այո, մենք գյուղի արտադրական ուժերի լիակատար զարգացման կողմնակից ենք: Մենք կողմնակից ենք, վոր գյուղացիական տնտեսութեան ապրանքայնացումն ավելի ու ավելի բարձրանա, վորպէսզի գյուղացին, հետզհետեւ ավելի ու ավելի արտադրելով և ավելի ու ավելի մեծ չափերով բավարարելով իր պահանջները, միևնույն ժամանակ կարողանա ավելի ու ավելի մեծ քանակութեամբ մթերքներ հանել շուկա: Մենք կողմնակից ենք գյուղատնտեսութեան ինտենսիֆիկացիայի, գյուղի ինդուստրալիզացիայի, մենք կողմնակից ենք այն բանին, վոր գյուղացին հնարավորութիւն ունենա կուտակելու նոր միջոցներ և այդ միջոցները հատկացնել ազնվացրած սերմերի, նոր մեքենաներ գնելու, գյուղատնտեսական կուլտուրայի բարձրացմանը: Այո, մենք հրաժարվում ենք կուլակ համարելուց այն գյուղացուն, վորն, ոգտվելով խորհրդային իշխանութիւնից, ոգտվելով խորհրդային վարկից, խորհրդային կոոպերացիայից, լավացում է իր տնտեսութիւնը, բարձրացնում նրա տեխնիքական մակարդակը և խորհրդային արդունքարեութիւնից վարկով ձեռք է բերում նոր մեքենաներ: Մենք խելագարներ կլինեյինք, յետեւ իր տնտեսութիւնը բարձրացնելու համար խորհրդային իշխանութիւնից ոգտվող, խորհրդային իշխանութեան մարմիններից ոգտվող, խորհրդային վարկից և խորհրդային իշխանութեան միավորման ձեւերից ոգտվող գյուղացուն կուլակ համարեյինք:

Բայց մենք աչք չպետք է փակենք այն բանի վրա, վոր ապրանքապտույտի ազատութեան պայմաններում, մանր, անհատական մասնավոր տնտեսարարութեան պայմաններում, թեկուզ և ազգայնացրած հողի վրա, գյուղի բուրժուական տարրերն անխուսափելիորեն պիտի աճեն, կաշխատեն հետզհետեւ ավելի ու ավելի գորեղ, ավելի ու ավելի ամուր դիրքեր զբաղել տնտեսու-

թխան մեջ ե, այդ տնտեսական դիրքերի վրա հենվելով, կփոր-
ձեն առաջ գնալ նաև քաղաքական ասպարիզում:

Հապա ել ինչո՞ւ քննք մենք մարքսիստական գրքույկներով
սովորել, իսկ մեր վողջ յերկրի բանվորներն ու գյուղացիները
մարքսիզմ սովորել նույնպես մի բավական լավ աղբյուրից—
իրենց կատարած յերեք հեղափոխութիւններից— ոգտվելով,—եւ
ինչո՞ւ եյինք մենք սովորում, յեթե չպետք է հասկանալինք, վոր
ազատ ապրանքատուլտը.—յերբ կան մանր ապրանքատու-
րողներ, թեկուզ և ազգայնացրած հողի վրա, թեկուզ և այն
գեպքում, յերբ ազգայնացված են ֆաբրիկաները, գործարան-
ները և այլն—կապիտալիզմի տարրեր և ստեղծում: Այս բանի
վրա աչք չպետք է փակել: Պետք է բաց աչքերով նայել սրա
վրա, և վորպեսզի կարողանանք գնալ այն ճանապարհով, վոր
մենք ներկայումս առաջարկում ենք, պետք է վոր մենք կարո-
ղանանք պատասխանել այն չորս հիմնական հարցերին, վոր ներ-
կայումս դրվում են և հետզհետե ավելի պահանջկոտ ձևով են
դրվելու Սորհրդային իշխանութիւն յուրաքանչյուր պատասխա-
նատու-ղեկավարի, յուրաքանչյուր գիտակից աշխատավորի ա-
ռաջ:

ԳՅՈՒՂԻ ՆԿԱՏՍԱՄԲ ՄԵՐ ՎԱՐԵԼԻՔ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ինչո՞ւ յե անհրաժեշտ այդ քաղաքականութիւնը: Ահա-
վասիկ առաջին հարցը: Յեւկոորդ հարց. ինչ հարաբերու-
թյան մեջ են գտնվում այս քաղաքականութիւնը և այն քա-
ղաքականութիւնը, վոր մենք մինչ այսոր վարել ենք, Յեւկոորդ
հարց. ինչ կապ կա այդ քաղաքականութիւնը և սոցիալիստա-
կան հասարակութիւն ստեղծելու խնդրի ու Սորհրդային իշխա-
նութիւն այն վճռականութիւն միջև, վորով նա ձգտում է կա-
ռուցել սոցիալիստական տնտեսութիւնն ու ավարտել այդ կա-
ռուցումը: Յեւ չորրորդ հարց. յեթե այդ որենքները, վոր անհրա-
ժեշտ են և ուզիդ, վորոշ շաբոններ են գյուղի վերնախավ
բուրժուական տարրերի համար, հապա ել ինչն է կարող ապա-
հովել մեզ կապիտալիստական հարաբերութիւնների վերականգ-
նումից: Յեւ կամ արդյոք այդպիսի յերաշխիք: Յեւ յեթե այդ-
պիսի յերաշխիք կա, ինչ պետք է անենք, վորպեսզի մանր-
բուրժուական տարրերի բարձրացման վտանգի և նոր կապիտա-

լիստական հարաբերութիւնների զարգացման առաջն առնենք ու
չթողնենք, վոր նա ուժեղանա:

Սոցիալիզմի հեշտ ճանապարհ ցույց տալ մենք յերեք չենք
խոստացել, և մեր մեծ ուսուցիչ Վլադիմիր Իլյիչը, հաճախ է
կրկնել, վոր սոցիալիզմի կառուցումն ամենավին գյուրին բան չե:
Բավական չե, վոր մենք տապալեցինք բուրժուազիային, բավա-
կան չե, վոր մենք պատերազմի դաշտում հաղթեցինք կալվածա-
տերերին—անհրաժեշտ է ագրարային յերկրում սոցիալիզմ կա-
ռուցել. մի յերկրում, վորտեղ տասնյակ միլիոններով փոշիացած
գյուղացիական տնտեսութիւններ կան. մի յերկրում, վորը կա-
պիտալիստական ողակման մեջ է գտնվում,—իսկ այդ ողակումն,
ամեն տեսակի քողարկված, բացահայտ և թագնված ձեւերով
աղդում և բուրժուական տարրերի աճման վրա.—մի յերկրում,
վորը տասնյակ թեկերով կապված է համաշխարհային տնտեսու-
թյան հետ: Կառուցել սոցիալիզմ այդտեղ և այն ել այնպես, վոր
ամբողջ գյուղացիութիւնը մասնակցի այդ կառուցմանը, այն-
պես, ինչպես Վլադիմիր Իլյիչն է ասել, այնպես, վոր այդ գոր-
ծի ղեկավարը, պրոլետարիատն, այդ տնտեսական աշխատանքը
կատարելիս վոչ թե կտրվի գյուղացիութիւնից, այլ իր յուրա-
քանչյուր քայլն այնպես անի, վոր ղեպի այդ սոցիալիստական
շինարարութիւնը ներգրավի գյուղացիութիւնն ավելի ու ավելի
մեծ մասսաներ—այդ արդեն անհամեմատ ավելի բարդ գործ է:
Իսկ այդ գործի բարդութիւնը պահանջում է, վոր մենք, գյու-
ղատնտեսութիւնը գյուղում բարձրացնելու համար այս կամ այն
միջոցները ձեռք առնելով, գիտակցենք, վոր այդ միջոցներից
կարող են ոգտվել վոչ թե միայն մեր դասակարգային դաշնա-
կիցները, չքավոր գյուղացիութիւնն և միջակ գյուղացին, այլ և
մեր դասակարգային հակառակորդները—գյուղի բուրժուական
վերնախավը: Պետք է այս բանին բաց աչքերով նայենք, պետք
է կշռենք մեր ուժերը, պետք է հասկանանք, թե ինչ դիրքեր
կարող են գրավել նրանք—և ապա հաստատուն քայլերով գնանք
մեր գծած ճանապարհով:

Մենք գիտենք, վոր տատանումներ կային նախնապը մտցնե-
լու սկզբին: Բայց այժմ միթե մեկն ու մեկը կասկածում է, վոր
տնտեսական նոր քաղաքականութիւնը, վորն սկզբում իրոք
կարող եր ընդունվել, վորպես մեր դիրքերը պարոն նեպմաննե-
րի ձեռքը հանձնելու քաղաքականութիւն, այժմ, յերեք տարվա
ընթացքում, ապացուցեց, վոր այդ մանյովրից ամենից առաջ

մեր տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերը շահեցին:

Հենց այդ տնտեսական նոր քաղաքականութեան շնորհիվ մենք ստեղծեցինք այնպիսի պայմաններ, վոր 3 տարվա ընթացքում 2 անգամով ավելացրինք մեր արդյունաբերութեան զարգացումը, նվաճեցինք այնպես, ինչպես յերբեք չէինք նվաճել, խոշոր մեքենական ինդուստրիայի գերքերը, կարողացանք այդ խոշոր մեքենական ինդուստրիայի շուրջը համախմբել դեկավար դասակարգը, պրոլետարիատը, կարողացանք բարձրացնել պրոլետարիատի սոցիալական գոյութիւնը և այդպիսով ամբողջապես ու լիովին ամրացրինք այդ մանյովը, վորպես այնպիսին, վորն արտաքինապես կարծես թէ գիջում եր բուրժուական տարրերին, բայց իրոք նկատի ունեն ամրացնել մեր տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերը: Նույնն է նաև այստեղ: Յեւ յետ կարծում եմ, վոր 3 տարուց պակաս կհարկավորվի, վորպեսզի համոզվենք, վոր այս ձեռնարկումները, վորոնց նպատակն է բարձրացնել գյուղացիական տնտեսութիւնը, չնայած վոր դրանցից կոգտվի նաև գյուղացիութեան վերնախավ բուրժուական մասը, այնուամենայնիվ ամբողջապես կարգաւորվեն և կամրապնդեն բանվորների ու գյուղացիների դաշինքը:

Վորպեսզի այդ ճանապարհը պարզ և վորոշակի պատկերացնենք և այդ ճանապարհով անշեղ ու անսխալ գնանք, յետ կփորձեմ խիստ համառոտակի պատասխանել իմ մատնանշած չորս հարցերին, 1). ինչո՞ւ յետ անհրաժեշտ այդ քաղաքականութիւնը, 2). ի՞նչ կապ կա նրա և նախկին քաղաքականութեան միջով, 3). ի՞նչ կապ կա նրա և սոցիալիզմի կառուցման միջև, 4). ի՞նչով ենք ապահովված բուրժուական հարաբերութիւնների վերականգնումից:

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂԱԾԻՆԵՐԻ ՀԱՍԱՐ

Նախ և առաջ այդ քաղաքականութիւնն անհրաժեշտ է գյուղացիութեան իսկ շահերի տեսակետից:

Մենք, անկասկած, վորոշ գրավումներ ենք արել գյուղատնտեսութեան գաղափարով:

Բայց մենք շարունակում ենք մնալ մի յերկիր, վորտեղ մուրացիկ գյուղացիութիւնը կանգնած է տնտեսական և կուլտուրական զարգացման խիստ ցածր մակարդակի վրա: Այս փաստը

զանցառութեան տալ չենք կարող և նրանից հրաժարվել—նույնպես: Այս պետք է յեղակեալ ընդունել:

Յեթե դուք դիմեք այն արտաքին յերեւութներին, վոր վերջերս գրավում են մեր ուշադրութիւնը, դուք կտեսնեք մի տարրինակ փաստ—մեր գյուղացիական շրջանների գերբնակված լինելու փաստը: Մի քանի վիճակագիրների հաշվից,—վորոնք, իհարկե կարող են սխալվել, բայց վորոնք մոտավորապես ճիշտ թվեր են տալիս,—պարզվում է, վոր յեթե մեր յերկրի աճը (прирост) ընդունենք $1\frac{1}{2}$ տոկոս (իսկ դա պատերազմից հետո յերբեմն 2 ու կես տոկոսի յեր հասնում) և այդ 1 և կես տոկոսը հաշվենք վոչ թե մեր յերկրի բնակչութեան 130 միլիոնից, այլ միայն 100 միլիոնից, կտեսնենք, վոր մեր բնակչութեան յուրաքանչիւր տարվա աճը հավասար է մեկ և կես միլիոն հոգու:

Յեթե մենք մեր արդյունաբերութիւնը զարգացնենք ամենաարագ թափով,—մեր քաղաքային արդյունաբերութիւնն այնուամենայնիվ չի կարող կլանել այդ նոր բնակչութիւնը: Յեթե ընկ. Զերժինսկին շարունակի ուրախացնել մեզ արդյունաբերութեան հետզհետե ավելի արագաթափ ընդարձակման լուրով, մենք տարեկան կը կլանենք 100-200-300 հազար նոր բանվորներ: Մենք այս տարի դեպի նոր հողերը փոխադրեցինք 150 հազար գյուղացի, բայց յեթե մենք զաղթականների թիվը նույնիսկ յերկու անգամով ավելացնենք—հասցնենք 300 հազար հոգու—այնուամենայնիվ մենք տարեկան մոտավորապես մեկ միլիոն ավելցուկ (избыточное) բնակչութիւն կունենանք:

Ինչո՞ւ յետ ստացվում այս ավելցուկ բնակչութիւնը: Այն պարզ պատճառով, վոր հետամնաց գյուղացիական տնտեսութիւնը, վորն անխնայաբար, հնավանդ ձեւերով է տարվում, չի կարողանում կլանել գյուղացիութեան իսկ բանվորական ուժը, վորովհետեւ հողն այնպիսի դրութեան մեջ է, վոր մեզ անբավարար չափով է վատ է կերակրում: Խորհրդային իշխանութիւնն ու Միութեան գյուղացիութիւնը պետք է նպատակ դնեն այնպես անել, վոր մեր հողն ավելի մեծ թվով մարդ կերակրի և կերակրի ավելի լավ, քան մինչև այսօր կերակրի և:

Բայց այդ ի՞նչպես անել: Այդ կարելի չէ անել միայն մի ճանապարհով—հողին, նրա մշակութեանը, նրան խնամելու գործին նորանոր միջոցներ հատկացնելով ու այդ հատկացումները գործադրելով: Պետք է այնպես անել, վոր գյուղացիութիւնը կարողանա այնպիսի պայմաններ ստեղծել, վորպեսզի յուրաքանչիւր

դեսյատին հողի արտադրանքն ավելանա և արտադրանքի արժեքը բարձրանա: Այն ժամանակ այլևս չի լինի այնպիսի յերեվույթ, յերբ գյուղի ավելցուկ ձեռքերը քաղաքում գործազրկություն են ստեղծում, յերբ գյուղը ճնշում է քաղաքին և, գործազուրկների նորանոր խմբեր քաղաք ուղարկելով, ջղային դրություն եստեղծում նաև քաղաքում ու ջղայնացնում է արդյունաբերության ամբողջ պրոցեսը:

Այս դրությունից միայն մի յեղ կա. դարգացնել գյուղացիական տնտեսությունը, ստեղծել այնպիսի պայմաններ, վոր նա, տնտեսարարության նոր ձևեր գործադրելով, կարողանա կլանել նոր ավելցուկ ուժը:

Հենց այդ նկատառումն է, վոր հարկադրում է մեզ իբր ամբողջ ծավալով արծարծել գյուղի արտադրական ուժերի զարգացման հարցը գյուղացիության տեսակետից:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՇԱՆԵՐԸ

Բայց նույն բանն է պահանջում և մեր արդյունաբերությունը: Յեթե դուք հարցնեք գիտակից պրոլետարին, թե ինչպիսի գյուղ է պետք մեր արդյունաբերությանը՝ արդյոք հին գյուղը, վոր չունի հնարավորություն և ցանկություն փոքր ի շատ լայն չափերով ձեռք բերելու պետական արդյունաբերության արտադրանքները. մյն գյուղը, վորն աշխատում է կառավարվել առանց մեխի, առանց մեքենայի, առանց յերկաթի, առանց ելեքտրականության, առանց նավթի, վորը վորքան կարելի յե շատ ե աշխատում և հարկադրված է վորքան կարելի յե շատ սահմանափակել քաղաքային արտադրանքի գործածումը. — արդյոք մյն գյուղն է մեզ պետք:

Միթե բանվոր դասակարգի տեսակետից, արդյունաբերության զարգացման տեսակետից, մեզ այնպիսի տնտեսատեր է պետք, վորը սերմնափոխության հին պապենական սխտեմով է հերկում իր հողը և մարիս է վառում: Թե պետք է նոր գյուղ, վորն անընդհատ ավելացնելու յե յերկաթի սպառումը, չթի սպառումը, նավթի սպառումը, լրագրերի սպառումը, գրքերի սպառումը: Պետք է արդյոք այնպիսի տնտեսատեր, վորը բարձրացնելու յե իր տնտեսությունը, այդ տնտեսության կատարելագործման նոր միջոցներ և գործադրելու, վորն ավելի յե հողալու և իր մասին, և իր ընտանիքի մասին, և իր զավակների մասին, վորը կհասկանա ելեքտրավորման շահավետությունը և այնպիսի դրության մեջ կգտնվի, վոր գուղատնտեսության ելեքտրավոր-

բումն ու մեքենացումը նրա համար վոչ թե հեքիաթ կլինի, այլ ռեալ կերպով իրականանալի գործ:

Այս հարցին յուրաքանչյուր գիտակից պրոլետար կպատասխանի. «Այո, մեզ պետք է նոր գյուղ, զարգացող գյուղ, հարստացող գյուղ, վորը հնարավորություն ունի միջոցներ կուտակել իր տնտեսությունն ավելացնելու համար. մեզ նոր տնտեսատեր է պետք»:

Մենք այստեղ տեսնում ենք, վոր ամբողջապես և լիովին համընկնում են գյուղացիության շահերը, վորը ձգտում է նոր տնտեսարարության լայն ճանապարհ յեղնել և սոցիալիստական արդյունաբերության շահերը, վորը պետք է հիմնվի վոչ թե մուրացիկացող գյուղացիության, այլ հարստացող գյուղացիության վրա, վորը չի կարող թուլլատրել, վոր յերբ կա արդյունաբերության զարգացման այն տեմպը, վոր մենք յուրացրել ենք, մենք անսպասելի կերպով դեմ առնենք գյուղացիական շուկայի նեղ սահմաններին, մի շուկայի, վորն անընդունակ է կլանելու այն արտադրանքները, վոր գնալով ավելի ու ավելի մեծ քանակությամբ շուկա յե նետելու մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունը: Մենք պետք է պրոլետարական սոցիալիստական բերդեր կառուցենք հանձինս ֆաբրիկաների ու գործարանների, և բարձրացնենք յերկրի տեխնիքական մակարդակը: Մենք մեր արդյունաբերությունը վոչ թե միայն նախապատերազմյանի մակարդակին պետք է հասցնենք, այլ և ավելի առաջ անցնենք, ծածկենք մեր յերկիրը նոր ֆաբրիկաների և գործարանների ցանցով, ելեքտրական կառուցումներով և այլն:

Բայց միթե այս բանը կարելի յե անել հենվելով այն գյուղացիության վրա, վորն ինքը չի ավելացնելու իր սպառումը և վորն արդյունաբերությանը չի առաջադրի նոր պահանջներ և չի կարողանա վճարել արդյունաբերությանն իր նորանոր պահանջների գինը: Իհարկե, վոչ: Այս իսկ պատճառով լիովին համընկնում են բանվորների և գյուղացիների շահերը գյուղի արտադրական ուժերի ծավալման խնդրում, գյուղացիական տնտեսության և նրա հասութաբերության մակարդակի բարձրացման խնդրում: Այս է մեր գործության պատվանդանը:

Մենք գիտենք, վոր ներկայումս, յերբ գյուղացիության առաջ, նրա տնտեսական ամրացման և խորհուրդների վերընտրությունների հետեմանքով իրենց վողջ հասակովը մին կանգնում են մի շարք քաղաքական և տնտեսական կարեւորագույն

նշանակութիւնն ունեցող հարցեր,—կան մարդիկ, վորոնք կուզեյին բաժանել իրարից բանվորներին ու գյուղացիներին և վորոնք փափաւում են, «Յերբ գյուղացիութիւնը թվականապես ավելի յե, գյուղացիներն ել ինչու պետք ե հանդուրժեն պրոլետարիատի ղեկավար դերը»:

Բայց յես միանգամայն համոզված եմ, վոր այժմ այդ հեքիաթներին չի հավատում նույնիսկ ամենահետամնաց, ամենամոլորված գյուղացին, վորովհետեւ այս յերեք հեղափոխութիւնների ընթացքում մենք սովորեցինք ըմբռնել, վոր յիթե գյուղացիական յերկիրը ծածկված ե առանձին մեկուսացած գյուղացիական տնտեսութիւններով և չունի ուժեղ խոշոր արգյունաբերութիւնն ու համախմբված պրոլետարիատ—նա անխուսափելիորեն դառնում ե ստրուկների յերկիր:

Յեթե մի վարկյան յենթադրենք, վոր մեր արգյունաբերութիւնն և մեր կազմակերպված պրոլետարիատի սոցիալական կարողութիւնը վոչ թե սկսել բարձրանալ, ինչպես ընկ. Ձերժինսկին եր գեկուցում, այլ իջնել, պրոլետարիատը փոշիանար, արգյունաբերութիւնն ընկնել—միթե կարծում եք, վոր դրանից հետո գյուղացիական շահերի լիակատար գերիշխանութիւն շրջան կգար:

Խորապես սխալվում եք: Վոչ խոշոր գործարանների նվազած արտադրականութիւնն և փոշիացած պրոլետարիատ ունեցող յերկիրը, վորպես рассыпная хранина, կընկնել ոտարեկրկյա կապիտալի ձեռքը և կվերածվել գաղութային յերկրի, ինչպես գաղութների յեն վերածված բոլոր այն յերկրները, վորոնք չեն կարողացել ստեղծել խոշոր արգյունաբերական ձեռնարկութիւններ և կազմակերպված գիտակից պրոլետարիատ: (Ծափեր):

Յեւ այս իսկ պատճառով յես համոզված եմ, վոր պրոլետարիատի ղեկավար դեր ունենալը բանվորների և գյուղացիների դաշինքի մեջ կհասկանա յուրաքանչյուր անգամ ամենահետամնաց գյուղացին, վոր ապրել ե յերեք հեղափոխութիւն շրջան և ցանկանում ե պայքարել կալվածատերերի ու կապիտալիստների լծի վերականգնման դեմ ու կընդունի, վոր այդ ղեկավար դեր ունենալու իրավունքը պրոլետարիատին ե պատկանում: Ահովասիկ մեր վարած քաղաքականութիւն անհրաժեշտութիւնն ապացուցները:

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐԱՑՈՒՄԸ

Այժմ գանք յերկրորդ հարցին. ինչ կապ կա գյուղի նկատմամբ կուսակցութիւնն վարած քաղաքականութիւնն և այն քաղաքականութիւնն միջեւ, վոր վարում ենք այս տարվա աշնանից սկսած: Կա այստեղ քաղաքականութիւնն բեկում: Յես կարծում եմ, վոր վոչ չի մը չկա ասելու, թե մենք այժմ բեկում ենք մեր քաղաքականութիւնը: Մենք խորացնում ենք այն: Այո, մենք ավելի առաջ ենք գնում, քան կարող եյինք գնալ 1921, 1922, 1923 թ. թ.:

Յերբ Վլադիմիր Իլյինն առաջին անգամ եր գնում այն խնդիրը, վորն իր արտահայտութիւնը գտավ տնտեսական նոր քաղաքականութիւնն մեջ, այդ քաղաքականութիւնը հիմնավորող ճառերում նա ասում եր. «Մենք պետք ե տնտեսական նոր քաղաքականութիւնն անցնենք. արձակենք ապրանքապտույտի ազատութիւնը կաշկանդող կապանքները, վերացնենք ռազվյուրստկան և, անցնենք հարկային սխտեմի, վորովհետեւ մեր յերկրում մթերքներ չկան»: Նա հաճուքով հաղորդեց նույն համագումարին, վորը լուծում եր այդ թեքումն անելու հարցը, թե ինքը տեղեկութիւնն ե ստացել, վոր մեր մանածագործական ֆարրիկանների և կենինգրադի գործարանների համար հաջողվել ե Լոնդոնից դուրս գրել 18 միլիոն փութ ածուխ: Դա խոշորագույն անցք եր: Իսկ այժմ մենք ինքնեքս ենք ածուխ արտահանում արտասահման: Մենք ներկայումս 80 միլիոն փութ նավթ ենք արտահանում: Մենք նույնիսկ մոռացել ենք մտածել այն անիծյալ ժամանակների մասին, յերբ Վլադիմիր Իլյինն անձամբ պետք ե հետեւել յուրաքանչյուր վագոն պարենի, յուրաքանչյուր գնացք նավթի առաքմանը, վորպեսզի մթան, ցրտի և սովի մեջ չմնան կենինգրադն ու Մոսկվան:

Մեզ մոտ ներկայումս չկա վոչ պարենի, վոչ վառելիքի, վոչ ել արտադրութիւնն սով: Իհարկե դա ստեղծում ե այնպիսի պայմաններ, յերբ մեր նախնական քաղաքականութիւնը կարելի յե նշանակելի չափերով խորացնել, և մենք կարող ենք ավելի մեծ աղատութիւն մառաջ շարժվել, քան մեկ կամ յերկու տարի սրանից առաջ:

Յեթե դուք նայեք այն միջոցներին, վոր մենք ներկայումս առաջարկում ենք, այն ճանապարհին, վորով մենք ներկայումս կամենում ենք տանել գյուղացիութիւնը, դուք իսկույն և յիթ կտեսնեք նրանց յերկու հիմնական գծերը:

Առաջին գիծը—գյուղացիական տնտեսութեան, գյուղի արտադրական ուժերի զարգացումն է. յերկրորդ գիծը—մանր ապրանքարտադրողի, մանր հողագործի միավորումն ու կոոպերացիայի միջոցով խոշոր միութիւններ կազմելն է,—միութիւններ, վորոնք կարող կլինեն բռնել այն թերութիւնների տեղը, վորոնք նրա կոտորակված, մանր, հետաձուլ տնտեսութիւնն էր բղխում: Անավասիկ յերկու գծեր—գյուղի արտադրական ուժերի զարգացումը և բոլորի ու մասնավորապէս չքավորների ու միջակների կոոպերատիվ միավորումը՝ գյուղատնտեսութեան եկոնոմիական և տնտեսական զորութիւնը բարձրացնելու հնարավորութիւն ստեղծելու համար:

Բայց միթե այս նոր բան է: Արդե՞ք սա նշանակում է, վոր Խորհրդային իշխանութիւնն այժմ է միայն, վոր այս մտքին է յեկել: Վո՛չ, իհարկե, վո՛չ: Դեռևս այն ճառերում, վորոշումներում և հայտարարութիւններում, վոր ասում է անում եր Վլադիմիր Իլիչը 1921 թվին, չորս տարի սրանից առաջ, այն մոմէնտին, յերբ մենք տնտեսական նոր քաղաքականութեան ելինք անցնում, կար այն քաղաքականութիւնը, վոր մենք այժմ կիրառում ենք,—և՛ գյուղացիական տնտեսութեան զարգացման քաղաքականութիւնը, և՛ միևնոյն ժամանակ մանր գյուղացիական տնտեսութիւնների կոոպերատիվ միավորման քաղաքականութիւնը:

Իլիչը գիտէր այն ժամանակ գրում էր. «Գյուղացիութիւննից պետք է սկսել»: Այս նոր չի ասված: Բայց մենք մեզ պետք է պարզ հաշիվ տանք այն մասին, թե ինչպէս եր գործը գնում:

Մի հավատացե՛ք նրանց, ովքեր ասում են, թե գյուղացիութեան նկատմամբ այս քաղաքականութիւն վարելը թելադրանք է այն հանգամանքի, վոր բոլշեւիկները կամ Խորհրդային իշխանութիւնն զգացին, վոր գյուղացիութեան մեջ դժգոհութիւն է առաջանում և այդ պատճառով սկսեցին «փոխել իրենց քաղաքականութիւնը»:

Այս բանն ասում են բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան թշնամիները, այն բամբասողները, վորոնք ուզում են կովացնել բանվոր դասակարգն ու գյուղացիութիւնը:

Նրանց ասածը սխալ է. 1921 թվին Վլադիմիր Իլիչն ասել է. գյուղացիութեան պէտք է սկսել, և մենք հենց այն ժամանակվանից գյուղացիութեանն ենք սկսել:

Պարենավորման ռազմային վերացնելու, պարենհար-

կի անցնելու միջոցով մենք նոր մղում տվինք գյուղացիական տնտեսութեանը: Այնուհետև վո՛չ մի բոլոր չմոռանալով գյուղացիական տնտեսութեան շահերը, մենք մեր բոլոր ուժերով սկսեցինք վերականգնել մեր դրամական սխտեմը, վերականգնել մեր բյուջեն, վերականգնել մեր արդյունաբերութիւնը:

Յե՛վ մենք այն աստիճան հասանք մեր այդ բոլոր նպատակներին, վոր այժմ կարող ենք նոր մղում տալ գյուղացիական տնտեսութեանը, հենվելով այն նվաճումների վրա, վոր արել ենք դրամական սխտեմի ասպարիզում, վարկի ասպարիզում, արդյունաբերութեան ասպարիզում:

Այժմ, վո՛չ մի բոլոր չմոռանալով արդյունաբերութեան զարգացման գործը, մենք պետք է ոգտագործենք վերջին յերեք տարիների ընթացքում մեր նվաճած բոլոր դիրքերը, վորպէսզի առաջ շարժենք գյուղացիական տնտեսութիւնը: Պետք է պարզ հաշիվ տանք մեզ, վոր այն քաղաքականութիւնը, վոր մենք այժմ առաջարկում ենք, վո՛չ թե այն պատճառով է կիրառվում 1925 թվին, վոր մենք առաջ չենք մտածել գյուղացիութեան մասին կամ մեր խելքը չեր հասնում այս միջոցներին, վո՛չ թե այն պատճառով, վոր մենք գերադասում կամ ավելի յենք սիրում այս կամ այն խավը, այլ այն պատճառով, վոր այս բանի համար նախնական պայմաններ ելին պետք:

Գյուղացիական տնտեսութեանը վարկային ոգնութիւն ցույց տալու, գյուղացիութեանը նորանոր հատկացումներ անելու քաղաքականութիւն վարելու համար անհրաժեշտ ելին նախնական պայմաններ, անհրաժեշտ եր դրամական ռեֆորմ:

Յեթե մենք դրամական ռեֆորմ մտցրած չլինեցինք, ու յես գայի ձեզ մոտ և ասեյի, թե մենք 100 միլիոն ռուբլի յենք հատկացնում գյուղացիական վարկի կապիտալն ուժեղացնելու գործին, գյուղացիները կծիծաղեյին ու կասեյին. «Յեթե դու 100 միլիոն հատկացնելու յես լոկ գուռավոր թղթերով, գյուղացիական տնտեսութիւնը վո՛չնչով չի լավանա»: Ամենից առաջ անհրաժեշտ ելին կայուն դրամներ, անհրաժեշտ եր, վոր ռուբլին զրնգար միայն այդ ժամանակ յես կարող եմ գալ ձեզ մոտ և ասել. «Անավասիկ այս զրնգուն ռուբլիները, վոր բանվորներն ու գյուղացիներն են ստեղծել, մենք կարող ենք հատկացնել գյուղացիութեան գործին, գյուղացիական տնտեսութեան բարձրացման գործին»: Այն ժամանակ այդ կզրնգա (ծափեր):

Իսկ յեթե մենք 1921—22 թ. գայինք ձեզ մոտ և ասեյինք.

«մենք գնեցինք իջեցման քաղաքականություն կվարենք», դուք առաջինը կլինե՞յիք, վոր կպատասխանե՞յիք. «բայց չե՞ վոր վաճառելու բան չկա, ֆաբրիկաներն ու գործարանները չե՞ վոր չեն բանում» (ծծաղ):

Իսկ այժմ, յերբ ընկ. Ջերժինսկին գեկուցելիս ասումներ, վոր մինչպատերազմյան մակարդակը իդեալ չե, այլ այնպիսի մի բան, վորին վաղը կամ վաղը չե մյուս ուր մենք կհասնենք,— յերբ մենք մի տարվա ընթացքում 50 տոկոսով բարձրացնում ենք արդյունաբերությունը, յերբ մեր սոցիալիստական արդյունաբերության արտադրությունը սկսում ե կշիռ ունենալ, յերբ յես հիմա յեմ գալիս ե ասում, թե մենք գնեցինք իջեցման քաղաքականություն պետք ե վարենք,—այդ նշանակում ե, վոր վոչ թե խոսքով, այլ իրոք գյուղացին եժան գնով կստանա չիթը, նավթը, մեխը, ուսել մեքենան:

Անավասիկ այն նախնական պայմանները, վորոնք անհրաժեշտ եյին, վորպեսզի գյուղացիական տնտեսությունը նպաստելու մասին արվող խոսակցությունները լինեյին վոչ թե դատարկ խոսակցություններ, այլ ուսել գործ:

Մեզ դեռևս Վլադիմիր Իլյին ե սովորացրել ե մենք բոլորս, իհարկե, լավ ենք հիշում վոր գյուղացին—ուսելիս ե, մեր գործերով ե դատում ե գնահատում թե՛ բանվոր դասակարգը պետքական ե արդյոք, վորպես նոր պետություն կառուցող ու ղեկավար, ե այդ անում ե վոչ թե այս կամ այն զգացմունքով ղեկավարվելով, այլ կշռադատում ե, թե արդյոք լավ տնտես ե նա, լավ կազմակերպիչ ե, լավ ե հասկանում գյուղացիության կարիքները, ժամանակի՞ն ե ոգնություն գալիս, թե վոչ:

Բայց նա մեզնից անկարելին չի պահանջում. գյուղացին գիտե, վոր մենք աղքատ պետություն ենք, առանց հարկի չենք կարող կառավարվել, փոխառություն չենք ստանում, արդյունաբերությունը վերականգնել անհրաժեշտ ե, ե այդ ծանրությունը պետք ե բարձրացնել բանվորների ե գյուղացիների միահամուռ ուժերով:

Նա միայն այն ե ասում, վոր յեթե դու պրոլետարդ, Խորհրդային պետության ղեկավարն ես, ուրեմն բարեհաճիր ժամանակին նկատել իմ կարիքները ե բավարարել նրանց համապետական կարելիությունների չափով:

Ուրեմն, յեթե մենք հարցնենք մեզ, թե այս յերկու հիմնա-

կան մոմենտները—յերկրի արտադրական ուժերի զարգացումը ե այնուհետև մանր հողագործների, մանր գյուղացիների մասաներին խոշոր, զորեղ գյուղացիական միությունների, կոոպերացիայի մեջ միավորելն,—իրոք նոր միտք ե, վորին խորհրդային կառավարությունը ե այն կոմունիստական կուսակցությունը, վոր մեզ վորոշ պոստերի յե նշանակել, միայն 1925 թվին են հասել, թե վոչ,—ամենակարճ պատասխանը տալու համար պետք ե ասեմ, թե ինչ ե ասել Վլադիմիր Իլյինը 1921 թվին հենց այս յերկու հարցի առթիվ:

«Հիմնական.—ասել ե Լենինը,—այն ե, վոր մանր գյուղացուն առջ շարժելու ազդակ, զրդիչ, մղում լինի: Մեր պետական եկոնոմիկան մեզ պես ե կառուցե՞մ համաձայն միջնակի եկոնոմիկայի, վորը մենք 3 տարվա ընթացքում չկարողացանք փոխել ու դեռ ես 10 տարվա ընթացքում չպիտի կարողանանք փոխել»:

Յեվ այդ պատճառով, յերբ կուկակային տարրերը համայնական ժողովների գան ե ասեն, «բոլշևիկներն ուժեղ են հետին խելքով»,—յերբ մենք նրանց անհանգստացրինք, նրանք սկսեցին կռահել, վոր պետք ե ճանապարհ տալ գյուղացիական տնտեսությանը», դուք նրանց կպատասխանեք. 1921 թվին, յերբ դու նույնիսկ բերան չեյիր կարողանում բացել խոսելու համար, ընկ. Լենինն ասել ե, վոր մեր ամբողջ պետական եկոնոմիկան պետք ե կառուցենք համաձայն միջակի տնտեսության: Յեվ հենց նույն այդ ժամանակ Լենինն ասել ե, վոր «ջանասեր գյուղացին մեր տնտեսական բարձրացման կենտրոնական դեմքն ե». այսինքն տնտեսական բարձրանալ, ավելացնել մեր յերկրի գորությունը մենք կարող ենք միայն ջանասեր գյուղացու հետ միասին,—վոչ թե նրա դեմ, նրանից անջատ գործելով, այլ նրա հետ միասին: Նա—կենտրոնական դեմքն ե: Յեվ ընդհակառակը, այդ ջանասեր գյուղացին յերբեք չի բարձրացնի իր տնտեսությունը. վոչ մի դեպքում կենտրոնական դեմք չի դառնա, յեթե փորձի իր եկոնոմիկան պետական եկոնոմիկայից դուրս կառուցել:

Նա պետք ե իր եկոնոմիկան բանվոր դասակարգի հետ միասին կառուցի:

Յեվ միավորելով ջանասեր գյուղացու, այդ կենտրոնական դեմքի, տնտեսական ջանքերը մեր բանվոր դասակարգի ջանքերի հետ, վորը լարում ե իր ամբողջ ուժը ե բարձրացնում գործարանային տնտեսությունը, կարող ենք հասնել այն բանին, ինչի մասին յերագում եր ընկ. Լենինը:

Ընկ. Լենինը նույն այդ ժամանակ, 1921 թվին, ասում եր-
վոյ միայն այն, վոր պետք է ընդառնել միջակին, բարձ-
րացնել նրան, կառուցել նրա հետ միասին և վոչ թե նրա դեմ,
այլև վորոշ բան պահանջում եր այդ միջակից—և նա, ի հարկե,
ուղիղ եր վարվում:

Վլադիմիր Իլյինը գրում եր.

«Բոլոր ուժերը տնտեսական ճակատին. պետք է բարձրա-
ցնել աշխատանքի արտադրականությունը և ավելացնել ար-
տադրանքի քանակը: Առանց այս խնդիրներն իրականացնելու,—
վոչ մի շարժում դեպի առաջ հնարավոր չի: Յեթե մենք այս բանն
ենք ասում բանվորների նկատմամբ, նույնը պետք է ասենք նա-
յեկ գյուղացիության նկատմամբ. պետությունը գյուղացուց վո-
րոշ հարկ կվերցնի, բայց դրա փոխարեն կպահանջի, վոր հար-
կեր վճարելուց հետո նա իր տնտեսությունն ընդարձակի, գի-
տենալով, վոր նրանից այլևս վոչինչ չեն վերցնի, և վոր նրա
մոտ կմնա ամբողջ ավելցուկն՝ իր տնտեսությունը զարգացնելու
համար»:

Այո, մենք վոչ թե միայն ասում ենք գյուղացուն, վոր
մենք պատրաստ ենք իրեն ոգնել, այլև դրա հետ միասին այդ
միջնակ գյուղացուն ասում ենք ընկ. Լենինի խոսքերով. «Ըն-
դարձակիր քո տնտեսությունն, այսինքն ավելացրու այն մթերք-
ների քանակը, վոր դու արտադրում ես, և քո տնտեսությունն
այնպես վարիր, վոր այդ մթերքները հետզհետե ավելի ու ավե-
լի արժեքավոր դառնան—բարելավիր և բարձրացրու քո տնտե-
սության տեխնիքական մակարդակը»:

ԿՈՒԼԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Մեզ կարող են ասել,—կացե՛ք, յեթե ջանասեր միջակ
գյուղացին սկսի լավացնել իր տնտեսությունը, ընդարձակել
այն, բարձրացնել նրա տեխնիքական մակարդակը, արդյո՞ք
նա այն ժամանակ կուլակ չի՞ դառնա: Այն ժամանակ տնտե-
սության այդ ընդարձակումից արդյոք կապիտալիզմ, նոր կա-
պիտալիստական հարաբերություններ չեն ծագի: Իսկ կապալը
և վարձու աշխատանքը թուլատրելով Խորհրդային իշխանու-
թյունն արդյոք հնարավորություն չի՞ տալիս, վոր այդ սարդ-
կուլակը աճի իր տնտեսության ընդարձակման հողի վրա, ուժեղա-
նա հողդտագործման և բատրակային աշխատանք գործադրելու
ասպարիզում:

Սա—որինական հարց է: Հուլիս, բայց որինական հարց:
Յեվ վորպեսզի կարելի լինի ուղղակի և բացահայտ կերպով զը-
նալ այն ճանապարհով, վոր մենք այժմ ցույց ենք տալիս, մենք
պետք է պատասխանենք այս հարցին: Իմ առջև դրված է սպի-
տակ զվարդիական «Ռուլ» («դեկ») լրագիրը, վորը քննություն
է առնում վարձու աշխատանքի որեւէք: Նա ուղղակի ասում է.

«Գյուղական կյանքի անսահման ու զժվար վերահսկելի-
տարերքի պայմաններում Խորհրդային իշխանության այս ձեռ-
նարկումները նշան են վոչ թե զիջման, այլ բուրժուազիային
առնաճառուր լինելու...»

Գյուղի և քաղաքի կարգերի միջև գոյություն ունեցող
նեղ ճեղքվածքը լայնանում է:

Պարոն սպիտակ-զվարդիականները հաճույքից շփում են
իրենց ձեռքերը, կամ ձեվացնում են, թե շփում են իրենց ձեռ-
քերը և ասում են. սոցիալիզմը քաղաքում—անկասկածելի յե,
իսկ գյուղում ավելի ուժեղ է կապիտալիստական հոսանքը, այս
պատճառով քաղաքի և գյուղի միջև «ճեղքվածք» է գոյանում:
Ի հարկե, կարելի յե սպիտակ-զվարդիականի վրա ուշք չդարձ-
նել և, կասկած չկա, վոր նրա վրա ուշադրություն չպետք է
դարձնենք: Բայց այն հուլիս հարցը, վոր կարող է տալ պրոլե-
տարը, բատրակը, որամշակը (поденщик), չբավոր, սակավունակ
գյուղացին—այդ հարցին անհրաժեշտ է պատասխանել:

Միթե իրոք մենք այնպիսի դրության մեջ եյինք ընկել, վոր
աշխատում եյինք ստեղծել բանվորների և գյուղացիների դաշինք,
քաղաքի և գյուղի դաշինք, մեր բոլոր ձեռնարկումներն անում եյինք
այն նպատակով, վորպեսզի գործարանային պրոլետարիատի ղեկա-
վարությամբ կատարվող սոցիալիստական շինարարության գոր-
ծին լծենք գյուղացիներին ու հանկարծ դուրս յեկավ, վոր մենք
նրանց չենք համախմբում և ճեղքվածքն, ընդհակառակը, մեծա-
նում է:

Քաղաքում սոցիալիստական կարգեր են, իսկ գյուղում ինչ
վոր այլ բան: Այս հարցին մենք պետք է ուղղակի պատասխա-
նենք, վոր վարձակալության ընդարձակման և տնայնագործնե-
րին վերաբերվող որեւէք և վարձու աշխատանքի ընդարձակման
որեւէք հնարավորություն կտան կուլակին ոգավելու այդ որեւէ-
ներից և ավելացնելու իր բարեկեցությունը, ամբայնելու իր
դիրքերը, բայց դա վոչ մի դեպքում չի վնասի սոցիալիզմի զար-
գացմանը,—յեթե գոյություն ունենան յերկու պայմաններ, վո-

րոնցից մեկն արդեն կա և այն մենք պետք է միայն զարգացնենք, իսկ մյուսը գոյութիւն ունի փոքր չափերով և նրա ժեղացման համար մենք պետք է թափենք ամեն ջանք:

Առաջինն այն է, վոր մանր հողագործին, ապրանքներ արտադրողին, վորոշ չափի աղատութիւն տալով, մենք յերբեք չենք ասել և յերբեք չենք ասի, թե մենք նրան մանր ապրանք, արտադրողի լիակատար աղատութիւն ենք տալիս: Մի ժողովում յես առիթ ունեցա վիճելու այդ ֆորմուլայի դեմ և ասելու. ովքեր այդպես են ասում (իսկ այդպես ենք ենք ու մենք չենք ենք են ասում)—նրանք կապիտալիստների իսկական պաշտպաններ են: Մեր յերկրի վորոշ շրջաններում վերընտրութիւնների ժամանակ նրանք ապացուցեցին, վոր իրենք ել են կարողանում քաղաքականութիւն բանեցնել: Մենք պետք է այդ լավ իմանանք:

Նրանք ասում են. Խորհրդային իշխանութիւնը կաշկանդում է մանր ապրանքարտադրողի լիակատար աղատութիւնը, այսինքն գյուղացուն պետք է լիակատար աղատութիւն տալ: Միլյուկովը, կարգալով այդ ֆորմուլայի դեմ իմ արած առարկութիւնը, նկատել է. այո, Կամենսկն ուղիղ է ասում, վոր հենց այդ մանր արտադրողին լիակատար աղատութիւն տալը—կապիտալիստական զարգացման ֆորմուլայով դեկավարվել է նշանակում: Այդ ճիշտ է:

Պարոն Միլյուկովը գիտի, թե վորտեղ է թաղված շան գլուխը: (ծիծաղ, ծափեր):

Բայց նրա դժբախտութիւնն այն է, վոր մենք ևս շատ լավ գիտենք, թե բուրժուական շան գլուխը վորտեղ է թաղված և կարողանում ենք այդ բուրժուական շան գլուխը հեղափոխութեան խիստ աղի և յեռման ջրի մեջ գցել: (ծիծաղ, ծափեր):

Այսպես ուրեմն մենք և Միլյուկովը համակարծիք ենք այն բանում, վոր մանր ապրանքարտադրողի լիակատար աղատութիւնը կապիտալիստական զարգացման ֆորմուլա չէ: Միայն թե մենք մի բան ենք պնդում. այդ լիակատար աղատութիւնը չերկրագնդի վրա վոչ մի տեղ չկա, գոցե միայն տեսականում կա, վորովհետեւ, ինչպես ինքներդ ևս գիտեք, գյուղացիների խեղճութուններն ամենուրեք սահմանափակված են: Նրանց լիակատար աղատութիւնը—բուրժուական ստախոսութիւն, շաղկապփանք է (бредня), վոր ասվում է, գյուղացիներին խաբելու համար:

Վերցրեք ամենադեմոկրատիկ և ըստ յերեվոյթին գյուղացիական յերկրները: Այդ յերկրներում գյուղացու իրավունքները սահմանափակված են տրեստների, բանկերի, յերկաթուղային ընկերութիւնների կողմից, այսինքն նրան տրվում է այն աղատութիւնը, վորը ձեռնտու չէ ֆինանսական կապիտալին, գրեթե թեւադրումն է ֆինանսական կապիտալը, վարկը կանոնավորում է ֆինանսական կապիտալը և տարիֆները սահմանում ֆիրման սահման կապիտալը: Այդ մանր գյուղացին, վորն, իբր թե, նանսական կապիտալը: Այդ մանր գյուղացին, վորն, իբր թե, լիակատար աղատութիւն է վայելում, փաստորեն ֆինանսական կապիտալի հարկատուն է: Այստեղ սահմանափակումներ են սահմանվում մանր ապրանքարտադրողի աղատութեան համար, միայն այդ սահմանափակումները բուրժուական են և նպատակ ունեն հնարավորութիւն տալու կապիտալին, վոր շահագործի այդ իբր թե ազատ, գյուղացուն:

Մեզ մոտ ել կան սահմանափակումներ, միայն թե դրանք սոցիալիստական սահմանափակումներ են և նպատակ ունեն բացելու այդ մանր գյուղացու առաջ սոցիալիզմի ճանապարհը: Վորո՞նք են այդ սահմանափակումները: Այդ սահմանափակումները կաշտպանի վոչ թե միայն բանվոր դասակարգն, այլ և գյուղացիութիւնը, վորովհետեւ այդ սահմանափակումները միաժամանակ ապահովութեան յերաշխիք են՝ ընդդէմ կապիտալին:

Մանր ապրանքարտադրողի աղատութեան այդ սահմանափակումներից առաջինը հողի ազգայնացումն է:

Մենք Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւն արեցինք, և գյուղացին նպաստեց այդ հեղափոխութեանը՝ հողն ազգայնացնելու համար: Սա—ապրանքարտադրողի աղատութեան սահմանափակումն է և միաժամանակ սա—մեծագույն յերաշխիքն է ընդդէմ կապիտալիստական հարաբերութիւնների վերականգնման:

Իսկ արտաքին առևտրի մենաշնորհը, միթէ այդ սահմանափակումն է: Այո, սահմանափակումն է: Սակայն, դա—այնպիսի սահմանափակումն է, վորն անհրաժեշտ է վողջ տնտեսութիւնը սոցիալիստորեն կանոնավորելու համար: Նա պաշտպանում է գյուղացիութիւնը ոտարժեքից միջնորդի, ոտարերկրյա կապիտալի կողմից ստրկացվելուց:

Յես հարցնում եմ ինքս ինձ, ուրեմն ի՞նչ, բանվոր դասակարգն ու գյուղացիութիւնը պիտի պաշտպանեն հողի ազգայնացումն ու արտաքին առևտրի մենաշնորհը, չնայած այն բանին (կամ գուցէ հենց այն պատճառով), վոր դա սահմանափա-

կուսմն ե մանր ապրանքարտադրողի ազատութեան,— ճիշտ ե, այնպիսի սահմանափակումն. վորը գյուղացիական տնտեսութեան վողջ ընթացքը մղում ե դեպի սոցիալիզմն, առանց հնարավորութեան տալու, վոր վերականգնվին կապիտալիստական կարգերը: Բայց միթե գների կարգավորման քաղաքականութիւնն, ինչպես և այն, վոր մեզ մոտ վարկը վոչ թե մասնավոր վարկ ե, վոր տնորինում ե կապիտալիստը հանուն իր շահերի, այլ պետական վարկ, այսինքն այնպիսի վարկ, վոր կարգավորվում ե բանավորներէ և գյուղացիներէ իշխանութեան կողմից և վորի նպատակը վոչ թե այն ե, վոր յեկամուտ ստացվի, այլ այն, վոր վողջ յերկրի տնտեսութիւնը բարձրացվի և, մասնավորապես, գյուղացու տնտեսութիւնը.— միթե սա սահմանափակումն չե, սահմանափակումն կապիտալիզմի աճման: Միթե, վերջապես, Խորհրդային իշխանութեան սխտեմը, գյուղացիութեան պրոլետարական ղեկավարութեան այդ մարմնացումը, վորի նպատակն ե միացյալ ուժերով իրականացնել սոցիալիզմն ընդդէմ կապիտալի.— միթե սա սահմանափակումն չե:

Այս սահմանափակումները Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան կարեւորագույն նվաճումներն են, Խորհրդային Միութեան հիմունքները և միաժամանակ ճշտակառույց սոցիալիստական պատենշներ, պողպատե պատեր, վորոնք քաշված են մեր սոցիալիստական տնտեսութեան տարրերի շուրջը, վորպէսզի պահպանեն նրանց վողողումներից և մանր-բուրժուական ու բուրժուական տարրերից: (ծափեր):

Այս սահմանափակումների, ինչպես սրանց անվանում են, պաշտպանութիւնը իրոք պաշտպանութիւնն ե մեր տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերի՝ ընդդէմ կապիտալիստական տարրերի: Քանի այս պատենշները կան, գյուղի բուրժուական վերնախավերի կապիտալիստական հակումները մեզ համար սարսափելի չեն: Միայն թե պետք ե կարողանանք մանյովրներ անել. պետք ե գիտենանք, թե ինչպես անենք, վոր այս պողպատե ամրոցներին հենվելով, ոգտագործենք բնակչութեան բոլոր խմբերը, բոլոր միջնախավերը՝ ապրանքապտույտի զարգացման, տնտեսութեան բարելավման և նրա բարձրացման համար,— հավատացած լինելով, վոր մենք ամուր ենք, կանգնած ենք ուղիղ ճանապարհի վրա և գնում ենք ուղիղ ճանապարհով, քանի մեր ձեռքին են հիմնական, իշխող բարձունքները:

ԿՈՌԳԵՐԱՑԻԱՆ, ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԵԼԵՔՏՐԱՎՈՐՈՒՄԸ

Յերկրորդ խնդիրը վերաբերվում ե մի բանի, այն ե, վոր դեռ աղմկային վիճակում ե, վորը դեռևս անհրաժեշտ ե զարգացնել խոսքս կոոպերացիայի մասին ե: Յեթե ճիշտ ե, վոր մեր նոր ձեռնարկումներից կարող են ոգտվել բուրժուական վերնախավերը, վոր այդ ձեռնարկումներն իրենց վորոշ կետերում նահանջման տարրեր են պարունակում, վորոնց կարող ե ոգտագործել կուլակը, վորպեսզի աճի և կապիտալիստական ձեռնարկու գառնա պետական հողի վրա (չե վոր կա այդպիսի տիպ և այդ տիպը կապիտալիստական ե),— ճիշտ ե և այն, վոր դրա դեմ զենք ել կա, բերդ ել կա և այդ— կոոպերացիան ե:

Զուր չե, վոր Վլադիմիր Իլյիչի հանճարեղ կանխատեսութիւնը հարկադրեց նրան իր վերջին հողվածները կոոպերացիային նվիրել:

Հեռանալով մեզնից, Վլադիմիր Իլյիչը մտածում եր այն մասին, թե ինչպես ապահովի այդ 130 միլիոնանոց բնակչութիւնը, վորը չլսված դժվարութեամբ պաշտպանեց հեղափոխութեան նվաճումներն ամբողջ աշխարհից, ինչպես ապահովի նրան կապիտալիստական տարրերի վերածումից: Ինչպես անենք, վոր այն հարցում, թե ի վերջո ինչպիսին ե լինելու Ռուսաստանը— նեպական, թե սոցիալիստական— ավելացնենք սոցիալիստական տարրերի ուժը վոչ թե միայն ի հաշիվ քաղաքի, այլ ի հաշիվ գյուղացիութեան: Ինչպես անենք, վորպեսզի սոցիալիստական Ռուսաստանը, ինչպես Վլադիմիր Իլյիչն ե արտահայտվում, հենվի վոչ թե միայն խոշոր քաղաքների ազգայնացրած արդյունաբերութեան և բանվորների շահերի վրա, այլ և մանր գյուղացիների շահերի ու գիտակցութեան վրա:

Պատասխանելով այս հարցին, Լենինը գրում ե իր վերջին հողվածները կոոպերացիայի մասին: Դեռևս պարենհարկին վերաբերվող հողվածներում Լենինը խորհրդածում եր. ագրարային յերկիրն ինչպես զեպի սոցիալիզմ գնա: Գյուղացուն իր փոքրիկ հողաշերտով, ցանքսի իր յեռամյա սխտեմով, իր արորով, իր անգրագիտութեամբ ինչպես բարձրացնել մինչ սոցիալիստական շինարարութիւնը: Ինչպես անենք, վորպեսզի նա զգա, վոր իր հողաշերտում նա վոչ թե միայն իր անձնական գործն ե կատարում, այլ և մասնակցում ե սոցիալիզմի ընդհանուր շինարար-

րությանը, հանուն վորի շոգեմուրճն ե իջեցնում իր հարվածները մի ինչ վոր Պուտիլովյան գործարանում:

Պատասխանելով այս հարցին պարենհարկի մասին գրած իր հոդվածներում, Լենինը նկատում եր, վոր կոոպերացիան ամենակարևոր ե ամենագորեղ զենքն ե, վորով գյուղացիությանը կարելի յե քաշել դեպի այդ սոցիալիստական շինարարությունը:

Յես մի քանի խոսք կկարդամ Վլադիմիր Իլյինի հոդվածներեց, վորպեսզի դուք հասկանաք, թե ինչո՞ւ յե Իլյին իր վերջին հոդվածները գրել վոչ թե վորեւե ուրիշ բանի, այլ կոոպերացիայի մասին, ինչո՞ւ յե մեր կառավարությունն ամենուրեք իր լողունքը դարձրել գյուղի կոոպերացման հարցը, ինչո՞ւ յե պետությունը կոոպերացիային հսկայական գումարներ տալիս, վորոնք յերբեմն նույնիսկ վեր են լինում մեր կարելիություններեց, վերջապես ամբողջ խորհրդային հասարակայնությունն ինչո՞ւ պետք ե աշխատի նպաստել կոոպերացիայի ե առաջին հերթին գյուղի միջակ ու չքավոր խավերի կոոպերացման գործին:

«Կոոպերատիվ կապիտալիզմը,—գրում ե Վլադիմիր Իլյինը—նման ե պետականին այն տեսակետից, վոր դյուրացնում ե հաշվառումը, վերահսկողությունը, կոնտրոլը ե պայմանադիր հարաբերությունները—Խորհրդային պետության ե կապիտալիստի միջև: Կոոպերացիան, վորպես առևմտրի ձև, ավելի ձեռնտու ե ոգտավետ ե մասնավոր առևմտրից վոչ թե միայն նշված պատճառներով, այլեւ այն պատճառով, վոր նա դյուրացնում ե միլիոններ կազմող բնակչության, ապա նաե բացարձակապես ամբողջ բնակչության միավորումն ու կազմակերպումը. այս հանգամանքն, իր հերթին, մի հսկայական պլյուս ե պետական կապիտալիզմից դեպի սոցիալիզմ հետագա անցումը կատարելու տեսակետից»:

Իսկ յեթե դուք մտաբերեք նրա վերջին հոդվածները, կառնեք, թե կոոպերացիայի մեջ ամենից շատ ինչնե գնահատելի Վլադիմիր Իլյինը ե ինչը պետք ե մենք ամենից ավելի պարզենք: Նա ասում ե.

«Բացառիկ նշանակութուն ունի կոոպերացիան (սա գրված ե նրա վերջին տպագրված հոդվածում) նոր, այսինքն սոցիալիստական կարգերին անցնելու տեսակետից, վոր կատարվելու յե կարելույն չափ պարզ, քեքեվ յեվ գյուղացու համար մասշտաբ

ճանապարհով: Իսկ այս չե վոր դարձյալ ամենագլխավորն ե: Այդ բան ե—սոցիալիզմը կառուցելու համար ցնորաբանել զանազան բանվորական միավորումներ ժամանակ ե այլ բան—սովորել գործնականապես կառուցել այդ սոցիալիզմն այնպես, վոր յուրաքանչյուր մանր գյուղացի կարողանա մասնակցել այդ կառուցման աշխատանքին»:

Այ, յեթե մենք փոքր ինչ արձակենք գյուղի վերնախավի կաշկանդանքները, վորպեսզի նա ոգտագործի գյուղացիական տնտեսության զարգացումը իր խմբական դասակարգային նպատակներով ե միևնույն ժամանակ, ինչպես Իլյին եր ասում, գյուղում այնպիսի կազմակերպություններ ստեղծենք ե այնպես վարենք մեր քաղաքականությունը, վորպեսզի յուրաքանչյուր աղքատ ե միջակ գյուղացի ակտիվ, ռեակերպով, կոոպերացիայի միջոցով, պետական վարկի միջոցով մասնակցե սոցիալիզմի կառուցման գործին,—այն ժամանակ նոր կապիտալիստական բողոքողներ չլինեն մի տարր մեղ համար սարսափելի չի լինի:

Այս պատճառով կոոպերացիան ամենից առաջ մեղ համար կարևոր ե, վորպես կուտակման կանոնավորման յեղանակ:

Այո, մենք ասում ենք. չի կարելի բարձրացնել գյուղացիական տնտեսությունն, յեթե թեթեւացնենք կուտակման հնարավորությունը՝ գյուղացու համար:

Եյականն այն չի, վոր գյուղացիությունը կսխի կուտակել: Առանց դրան՝ գյուղի դրության բարելավումն անկարելի յե: Հարցն այն ե, թե ուր են գնալու այդ կուտակումները. արդյոք նրանք մասնավոր կապիտալի ջրաղացին են ջուր լցնելու, ավելի շատ միջոցներն ու նրա դերը մեր յերկրի ընդհանուր լացնելով նրա միջոցներն ու նրա դերը մեր յերկրի ընդհանուր լացնելով մեջ, թե գյուղացիության այդ կուտակումները եկոնոմիկայի մեջ, թե գյուղացիության այդ կուտակումները կոոպերացիայի միջոցով կհոսեն դեպի այն կապիտալը, վոր գտնվում ե պրոլետարիատի ե գյուղացիության ձեռքին, Խորհրդային իշխանության—ձեռքին, ե կավելացնեն պրոլետարական հեղափոխության կապիտալները:

Այս հարցը պետք ե լուծել: Նա լուծվում ե մանր, առույթա աշխատանքով, «առևտուր անելու շնորհքով», ինչպես ասում եր Վլադիմիր Իլյինը, տնտեսարարելու շնորհքով, կոոպերացիան գյուղում վարելու շնորհքով, դեպի կոոպերացիան գյուղացիներ ե գյուղացիության փայեր գրավելու շնորհքով:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆԵՐԻ ԴԱՇԻՆՔԸ՝
ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Շրջանառության կենդանացման հետևանքով մեր յերկրում տեղի յե ունենալու կուտակում, վորին կոոպերացիայի, պետական վարկի և խորհրդային իշխանության վողջ պետական սխտեմի ոգնությունը պետք է այնպիսի ընթացք տանք, վոր նա վող թե ջուր լցնի մասնավոր կապիտալի ջրաղացին, այլ պետական կապիտալի ջրաղացին, վորպիսի կապիտալը գտնվում է պրոլետարիատի և գյուղացիության ձեռքին, խորհրդային իշխանության ձեռքին:

Սա—առաջին խնդիրն է: Յեվ մենք առանց կոոպերացիայի լուծել այս խնդիրը չենք կարող:

Մեր առաջ կա 20 միլիոն իրարից անջատ տնտեսություն: Ինչպես հաշվի առնել, ինչպես վերահսկել, ինչպես շաղկապել դրանց:

Դա—այնպիսի ծանծաղուտ է, վորի մեջ, ինչպես առաջին հայացքից ե թվում, կարող ե խեղդվել մեր պրոլետարական դիկտատուրայի պողպատե բերդը: Ինչպես կատարել այդ կոտորակված տնտեսության հաշվառումը, կոնտրոլը, վերահսկողությունը, կանոնավորումը, ինչպես կապել այն խորհրդային շինարարության ընդհանուր գործի հետ: Միայն կոոպերացիայի, այսինքն մանր գյուղացիների մասնայական, իսկ հետագայում նաև գլխովին միավորման ձևի միջոցով, այն գյուղացիների, վորոնք այդ ձևով իրենք ել կմիանան ընդհանուր սոցիալիստական շինարարության գործին: Դա թեթևացնում է մեզ համար այդ ամբողջ կոտորակված տնտեսության հաշվառումը, կոնտրոլն ու կարգավորումը:

Մենք այս Համագումարում սխալ կգործեյինք, յեթե լռեյինք այն մասին, վոր կոոպերացիայի միջոցով մեր տնտեսության սոցիալիստական տարրերի զարգացմանը և նոր կոոպերացիան բուրժուական տարրերին հակադրելուն զուգընթաց պետք է կատարվի այն պրոցեսը, վորին Լենինը «գյուղացիության կուլտուրական հեղափոխություն» անունն եր տալիս, այսինքն այդ ամենին զուգընթաց պետք է բարձրացնել վողջ գյուղացի բնակչության կուլտուրական մակարդակը: Դա պետք է ընտելացնի գյուղացիությանը, վոր նա հասարակովի վարի իր գործը վող թե միայն քաղաքականի ասպարիզում, վորի համար խորհուրդների աշխուժացումն է պետք, այլև տնտեսության ասպարիզում:

Ինչպես բանվոր դասակարգի համար կոմունիզմի շեղա յեն հանդիսանում արհմիություններն, այնպես ել գյուղացիության համար կոոպերատիվ միավորումներն են սոցիալիզմի շեղա հանդիսանում այն ժամանակ, յերբ գոյություն ունի խորհրդային իշխանության սխտեմ և յերբ մեր ձեռքին են արտադրության միջոցները:

Անա թե ինչպիսի կուլտուրական հեղափոխություն է պետք: Մե անգամ ընդմիջտ կարելով իրենց կապը գյուղական կյանքի և գյուղացիական տնտեսության հին պայծառական ձևի հետ, գյուղացիները կոգտվեն այն փաստից, վոր բոլոր ֆարրիկաներն ու գործարանները և իշխանությունն ինքը գտնվում են իրենց դաշնակիցների, բանվորների ձեռքին, և իրենց գյուղում շուտով տնտեսական բարեկամներ կըմտցեն:

Իսկ յեթե մենք կուլտուրական հեղափոխությունը միացնենք գյուղացիության մանր տնտեսության հարցերի տնտեսական լուծմանը, մենք կստանանք մի այնպիսի ուժ, վորը վրոք վող մի բուրժուական տարրից չվախենալու հնարավորություն կտա մեզ: Սրանց վրա աչք չպետք է փակել: Սրանք կան ու դարգանալու յին, բայց մեր աղգայնացրած արդյունաբերության կողքին, կոոպերացված միջակ գյուղացու և չքավորի կողքին սրանք չեն կարող վող մի փոքր ի շատե նշանակելի գեր խաղալ,—վող մեր քաղաքականության մեջ, վող ել մեր հեղափոխային մեջ:

Միայն պետք է ինքնախաբեության չդիմել և յուրաքանչյուր ալյալ մոմենտին գործ ածել այն զենքը, վորն անհրաժեշտ է:

Ընկ. Լենինը միանգամայն իրավացի յեր, յերբ ասում եր՝ վաթ խորհրդային իշխանությունը պլյուս ելեքտրավորումը—դա սոցիալիզմն է: Յես կարծում եմ, վոր այժմ, Վլադիմիր Իլյիչի վերջին հուլիսները նկատի ունենալով, մենք կարող ենք ընդարձակել այս ֆորմուլան, յերևան բերելով այն տարրերը, վորոնք մտնում եյին այդ ֆորմուլայի մեջ, բայց առաջ այնքան պարզ կերպով մեր աչքին չեյին ընկնում:

Յեթե ընդարձակենք այդ ֆորմուլան և պարզաբանենք նրա բովանդակությունը, այսպես պետք է ասենք. մեր պայմաններում խորհրդային իշխանությունը պլյուս ելեքտրավորումը, պլյուս կոոպերացիան—այս է սոցիալիզմը, այսինքն՝ խորհրդային իշխանությունը, աշխատավորների իշխանությունը, գյուղա-

ցիութեան ղեկավարութիւնը սրբութեամբ կողմից, — սլլուս եկեղեցւորութեան, այսինքն սլլուս խոշոր մեքենական ինդուստրիան, վորը թույլ է տալիս կանոնավորելու յերկրի ամբողջ տնտեսութիւնը, սլլուս — կոոպերացիան, այսինքն մանր արտադրող գյուղացիների գլխովին միավորումը, — այս է սոցիալիզմի իսկական իրականացումը:

Այս — սոցիալիզմի այն ձեւն է, վոր մենք սկսեցինք կառուցել, վորը մենք կառուցում եյինք, վորը մենք անշուշտ կը կառուցենք: Դեռ յետ 1921 թվին Վլադիմիր Իլյին ասում էր, վոր հիմնական խնդիրը հետեյալն է. «միանալ գյուղացիական մասսային, շարքային աշխատավոր գյուղացիութեանը, և սկսել առաջ շարժվել անհափելիորեն, անսահմանորեն ավելի դանդաղ, քան մենք յերազում եյինք, բայց շարժվել այնպես, վոր մեզ հետ իրոք ամբողջ մասսան շարժվի: Այդ դեպքում հիշալ շարժումը ժամանակին այնպիսի արագութեան կը հասնի, վորի մասին մենք այժմ յերազել անգամ չենք կարող»:

Յեռ կարծում եմ, վոր մենք կարող ենք ասել հետմեյալը. մենք այժմ ակնհայտ ենք դեպի սոցիալիզմ տանող շարժման ճիշտ այնպիսի արագացման, վորի մասին յերազել, վորի գալուստը գուշակել եր Վլադիմիր Իլյին իր այդ խոսքերով:

Այդ արագացումն սկսվեց արդյունաբերութեանից, նախովեց մեզ ռեկորդային տարի՝ արդյունաբերութեան հաջողութեանները տեսակետից: Այդ արագացումը կը փոխանցվի նայեմ գյուղացիութեանը:

Յեմ Վլադիմիր Իլյին այն միտքը, թե գյուղացիների հետ միանալով, մենք այնպիսի արագութեամբ կը ընթանանք դեպի սոցիալիզմ, վորի մասին յերազել անգամ չեյինք կարող, կիրականանա լիովին և ամբողջութեամբ:

Այս, ինչպես և այն միտքը, վոր Վլադիմիր Իլյին այսպիսի խոսքերով և արտահայտել «տաս, քսան տարվա ուղիղ փոխարարութեաններ գյուղացիութեան հետ — յեմ մեր հաղթանակը համաշխարհային մասշտաբով ապահովված է», — հիմքն են կազմում այն բոլոր ձեռնարկումները, վոր յես պատիվ ունեցա առաջադրելու ձեզ, վորոնք և հուսով եմ, վոր ձեր հավանութեանը կարժանանան:

Այս յերկու հարցադրումները (ПОЛОЖЕНИЯ) գյուղացիութեան հետ կապվելու, նրա հետ ուղիղ փոխարարութեաններ հաստատելու, կոոպերացիայի միջոցով գյուղացիութեանը դեպի

խորհրդային սոցիալիստական տնտեսական շինարարութեան քաղաքականութեան մասին — ուղղութեան են տալու կառավարութեան քաղաքականութեանը նայել հետագայում:

Վլադիմիր Իլյին այս հիմնական հարցադրումից յեկնելով, մենք կամրացնենք բանվոր դասակարգը, վորպես խորհրդային խշխանութեան ղեկավար, վորպես գյուղացիութեան ղեկավար դասակարգ, մենք կամրացնենք գյուղացիութեանը, կը բարձրացնենք նրա տնտեսարարութեան ձեւերը, իր հին պայինական մեթոդներից կտանենք դեպի գոյութեան նոր, կուլտուրական, քաղաքային պայմաններ, կամրացնենք բանվորների և գյուղացիների գաշինքը, — մենք կը հաղթենք: (Յեղաբանել ծափել)

ՅԵԶՐԱՓԱԿՄԱՆ ԽՈՍՔ

Ընկերներ, յես կարճ կը կապեմ: Ընկերները յելույթներից, ինչպես և ինձ ուղղված գրութեաններից կարելի յե տեսնել, վոր ընդհանրապես և հիմնականում Համագումարում լիակատար հաճեցա խոսքիս և տիրում իմ առաջարկած միջոցների ընդունմանը նկատմամբ:

Այս հանգամանքն անհրաժեշտ է արձանագրել մանավանդ այն պատճառով, վոր այսպիսի միջոցները, ինչպես յես արդեն ասել եմ, վորոշ քաղաքական ակտեր են: Յեմ այս պատճառով, յեթե այն գյուղացիները, վոր այստեղ հանդես յեկան, նկատում եյին, վոր այս միջոցների մեջ իրոք դիտված են գյուղացիական տնտեսութեան տվյալ մոմենտի հիմնական կարիքները, վոր այն ամենը, վոր գյուղացիութեան հոգացողութեան առարկան է, այդ ձեռնարկումների մեջ իրական և ուղիղ լուծումն է ստանում — արդեն այս փաստն ինքնին մի յերաշխիք է, վոր այդ ձեռնարկումները վոչ թե միայն թղթի վրա կմնան, այլ իրոք կը կենսագործվեն:

Յեթե յես փորձելի պատասխանել առանձին հարցերին կամ ամբիոնից արված առանձին հարցարարութեաններին, յես պետք է հողաբանի հրահանգիլ դառնայի:

Այդ բանն յես դժբախտաբար անել չեմ կարող և հուսով եմ, վոր դուք յեմ չեք պահանջի, վոր յես այժմ քննութեան առնեմ այն առանձին հարցերը, վոր ծագում են դործական կյանքում այդ ձեռնարկումների հետեւանքով: Այդ հարցերի պատասխանները դուք կը գտնեք և հողագործութեան ժողովրդական կոմիտեաների և տեղական հողային մարմինների մոտ: Այս

պատճառով յես կոգտվեմ իմ յեզրափակման խոսքից, վորպէս—
զի կանգ առնեմ մի քանի խոշորագույն հարցերի վրա:

Առաջինը, վորի վրա արդեն ուշադրութիւն դարձրվեց ընկ-
միկովի գեկուցման մեջ, այն հսկայական ջանքերն են, վոր-
պետք է թափեր կառավարութեանն այս տարի անբերրիութեան-
դեմ մղվող պայքարի համար: Զի կարելի վոչ մի բուսի մո-
ռանալ, վոր բոլոր այն հաջողութիւնները, վոր դուք այս Հա-
մագումարում արձանագրեցիք և՛ արդյունաբերութեան ասպարի-
զում, և՛ պետական բյուջէի ասպարիզում, և՛ գյուղատնտեսու-
թեան ասպարիզում, ձեռք են բերվել, չնայած այն բանին, վոր
մեր յերկրում բավական զգալի անբերրիութիւն կար, վորի հե-
տեւանքները մինչ այժմ դեռ վերացված չեն, և մենք մեր սուղ
միջոցներից ստիպված ելինք այս տարի 70 միլիոն ոտըրի հատ-
կացնել այնպիսի տարերային աղետների դեմ պայքարելու հա-
մար, վորպիսին անբերրիութեանն է:

Մեր հաջողութիւնները և գյուղատնտեսութեան բարձրա-
ցումն այս տարի ավելի մեծ չափերի կհասնեյին, յեթե չլինեք
այդ հանգամանքը:

Տամբովի նահանգի ներկայացուցիչ ընկերոջը, վորն այս-
տեղ ուշադրութիւն հրավիրեց Տամբովի նահանգի վորոշ շրջան-
ների գյուղացիութեան ծանր դրութեան վրա, վորն առաջացել
է անբերրիութեան հետեւանքով, յես պետք է ասեմ, վոր հենց
վոր կառավարութիւնը տեղեկութիւն ստացավ այդ շրջանների
իրոք ծանր դրութեան մասին, այդ շրջաններն ուղարկեց նախ-
գարնացանի սերմացու 1.800.000 փութ և աշնացանի սեր-
մացու կես միլիոն փութ, ինչպէս և ձրի պարեն սովյալ
բնակչութեանը տալու համար 180 հազար փութ և այժմ եւ
պատրաստված է ուղարկելու դարձյալ 300 հազար փութ:

Բացի այդ, ժողովրդական կոմիսարները խորհուրդը կազմել
է մի հատուկ հանձնաժողով սեւահող շրջանի Տամբովի, Որյոյի,
Կուրսկի, Տուլայի և Վորոնեժի նահանգների անբերրի շրջաննե-
րը հետազոտելու և նրանց ոգնութիւն ցույց տալու համար:
Ուրեմն թող ընկեր տամբովցիներն իմանան, վոր նրանց դժ-
բախտութիւնները հայտնի յեն մեզ և այն ամենը, վոր կարելի
է անել, մենք կանենք և նրանց կոգնենք մինչ գալիք բերքը:
(Ծափեր):

Յես արդեն նշել եմ իմ գեկուցման մեջ, վոր անտանկի յե-
այն դրութիւնը, յերբ մեր յերկրի բախտը, մեր տնտեսութեան

զարգացման թափն ու արագութիւնը մեծ չափերով կախված են
այնպիսի տարերային յերեվոյթներէ, վորպիսին յեղանակն է,
վորը, շնորհիվ մեր գյուղացիութեան կուտուրականութեան ցածր
մակարդակի, կարողանում է մի քանի շաբաթվա ընթացքում
փոխել այս կամ այն շրջանի բոլոր հեռանկարներն, ամբողջ
ասպարհ:

Յես ասացի, վոր մենք դրա դեմ կովելու միջոցներ ունենք,
վոր այդ միջոցները հողի մշակութեան գիտական մեթոդների
գործադրումն է այն շրջաններում, վորոնք յենթակա յեն ան-
բերրիութեան: Այդ անբերրիութեանը կանխելու համար մղվող
պայքարը մի պայքար է, վոր հենված է այդ շրջաններում գյու-
ղացիական տնտեսութեան բարձրացման և հողի մշակութեան
հատուկ մեթոդների գործադրման, հատուկ մշակութիւն մտցնե-
լու վրա և այլն: Նա բազկացուցիչ մասերից մեկն է—և վոչ
աննշան բազկացուցիչ մասը,—գյուղացիական տնտեսութեան
բարձրացման ընդհանուր պլանի:

Յես համոզված եմ, վոր խորհրդային իշխանութիւնը, հեն-
վելով գյուղացի բնակչութեան իսկ ինքնագործունեութեան վրա,
մեր յերկրն այնպիսի վիճակի կհասցնի, վոր մենք այլևս կախ-
ված չենք լինի անձրեւի գալուց կամ չգալուց, և չենք թույլ
տա, վոր գյուղացիական տնտեսութեան բախտին, հետեւա-
պես նաև—արդյունաբերութեան բախտին, ուղղութիւն տանք
վոչ թե մենք և դուք, այլ այնտեղից—վերից: Այս՝ մեկ:

Յերկրորդ հարցը, վորի վրա յես կուղեյի ձեր ուշադրու-
թիւնը դարձնել և վորի վրա, դուք, բավարար չափով ուշադ-
րութիւն չեմ դարձրել իմ գեկուցման մեջ, այն է, վոր մեր յեր-
կրը մեծ է թե իր տարածութեամբ և թե նրա սահմաններում
բնակվող առանձին ազգութիւնների քանակով, այնպէս ել այն
կենցաղային պայմանների բազմազանութեամբ, վորոնցում ապ-
րում են բնակչութեան տարբեր խմբերը, և խորապէս սխալված
կլինեյինք, յեթե տնտեսութեան միեւնոյն մեթոդները, միեւնոյն
միջոցները գործադրեյինք և՛ Մոսկովայի նահանգում, և՛ Ուզբէքս-
տանում, և՛ Ղրղիզիայում և՛ Անդրկովկասում: Քաղաքականու-
թեան ընդհանուր գիծը մեր յերկրում մեկ է. դա գյուղացիական
տնտեսութեան բարձրացման գործնական աշխատանքն է: Բայց
սովյալ մոմենտում այս կամ այն միջոցի գործադրելը պետք է
կախված լինի տնտեսութեան դրութեան հաշվառումից, կենցա-
ղային պայմաններից, բնակչութեան տրագիցիաներից և մեր մեծ

յերկրի զանազան մասերի, զանազան բաղկացուցիչ տարրերի բնակչութեան զարգացման մակարդակից:

Յեւ այդ պատճառով ընկ. Խոջանովն իրավացի յեր, յերբ այստեղ, վորպես մեր Միութեան բաղկացուցիչ խոշոր մասերից մեկի՝ Ներկայացուցիչ, Համագումարի ուշադրութեանն եր հրավիրում մի քանի միլիոն զրոգական տնտեսութեանների կենցաղի հատուկ պայմանների վրա: Հարցը պարզ է. այնտեղ բնակչութեանն անասնապահութեամբ և զբաղվում, նա զեռևս նոր և անցնում հողագործութեան, և վորպեսզի միևնույն քաղաքականութեանը կիրառենք նաև նրանց նկատմամբ, պետք է ունենանք այլ մոտեցում, քան այն մոտեցումը, վորն անհրաժեշտ է յերևական բերել Վորոնեսի և Տամբովի նահանգների գյուղացիութեան նկատմամբ, վորովհետև Ուզբեքստանի գյուղացիական տնտեսութեան բարձրացման համար պահանջվում են այլ գործնական միջոցներ, քան Գոմելի կամ Մինսկի նահանգներում: Մենք պետք է այս բանը նկատի ունենանք և շարունակ խոսափենք:

Բոլոր ազգերի աշխատավորների համար միևնույն նպատակն ունենալով, ունենալով միևնույն քաղաքական գիծը և գիտակցելով, վոր ինչպես զրոգ, այնպես եւ բելառուս, ինչպես Ուզբեկստանի այնպես եւ Արխանգելսկի նահանգի գյուղացու փրկութեանը միևնույն ճանապարհով է ձեռք բերվել՝ այն է պրոլետարիատի հետ զաշնակցելու և Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան նվաճումները պաշտպանելու միջոցով, — մենք ամեն կերպ պետք է հարմարվենք առանձին հանրապետութեանների հատուկ պայմաններին: Ի միջի այլոց այս է պատճառը, վոր հողագործութեան ժողովրդական կոմիսարիատներ կան Միութեան բոլոր բաղկացուցիչ մասերում. այս է պատճառը, վոր հողագործութեան ժողովրդական կոմիսարիատները մեզ մոտ կապված են մեր յերկրի մասերը կազմող ինքնավար հանրապետութեանների, ինքնավար նահանգների և զաշնակից հանրապետութեանների կառավարութեանների հետ:

Մենք այստեղ ձեզ հետ միասին, վորպես մեր յերկրի բոլոր բաղկացուցիչ մասերի միավորված աշխատավորների ներկայացուցիչներ, ընդհանուր քաղաքական գիծ ենք մշակում: Մեր խնդիրն է, ինչպես ճիշտ կերպով նկատեցին ընկ. ընկ. Խոջանովն ու Մաքսուդովը, — ընդհանուր քաղաքական գիծը հարմարեցնել տարբեր պայմաններին, մայրենի լեզվով բացատրել գյուղացիներին, վոր վողջ գյուղացիական Միութեան ընդհանուր

մասնան ուզում է բարձրացնել գյուղացիական տնտեսութեանը, ինչպես և այն, թե նա ինչպես է բարձրացնելու այդ տնտեսութեանը: Յեւ յես համոզված եմ, վոր այն ձեռնարկումները, վորոնց մենք ձեզ հետ միասին հավանութեան տվինք, ընդհանրապես հարմար են լինելու վող թե միայն վելիկոռուսական նահանգների, վող թե միայն Ուկրաինայի բնակչութեան համար, վորի տնտեսութեանը փոքր իշատե նման է կենտրոնի տնտեսութեանը, այլ և այնպիսի հանրապետութեանների տնտեսութեանների համար, վորպիսիք են Ուզբեքստանը, զրոգները հանրապետութեանը, Բելոռուսիան և այլն:

Յերրորդ կետը, վորի վրա յես կուզեյի կանգ առնել, այն մի քանի տենդենցներն են, վոր նկատվեցին այստեղ մի քանի ընկերների ձառնում, չնայած մեր ընդհանուր համաձայնութեան, մանավանդ մի ընկերոջ ձառում, վորն ընդհանրապես ճիշտ և լավ եր խոսում, բայց իր խոսքը վերջացրեց այնպիսի ցանկութեամբ, վոր լավ կլիներ, վոր անտառները մի անվան տակ լինեյին: Նախ և առաջ յես պետք է ասեմ այդ ընկերոջը, վոր այնքան եւ շատ ժամանակ չի անցել այն որից, յերբ այդ անտառները մի անվան տակ եյին: Բոլոր անտառները մեզ մոտ պետական անտառներ եյին համարվում, բայց մենք հասկացանք, վոր յերբ անտառներն այդպիսի դրութեան մեջ են և «մի անուն են կրում», գյուղացիութեանը չի կարող ստանալ այն փայտեղենը, վոր նրան անհրաժեշտ է, և վորոշեցինք այդ մի անունը վերացնել, անտառների ընդհանուր տարածութեանից անջատել տեղական նշանակութեան ունեցող անտառները և այդպիսիները գյուղացիութեանը հանձնել:

Այս բանը մենք մի քիչ վատ արեցինք, ձգձգեցինք, չավարտեցինք, բայց այժմ մենք առաջարկում ենք Համագումարին վորոշել, վոր տեղական նշանակութեան ունեցող անտառների հանձնումը ավարտվի մինչև ոգոստոսի 1-ը:

Գուցե մենք սխալներ ենք գործել, գուցե բավականաչափ ճշգրիտ չենք վորոշել տեղերում ոգոստոսից անտառների տարածութեանը. այդ հենց դրա համար է, վոր բանաձեւվում ասված է. «վերաքննել հարցը», և այն վայրերում, վորտեղ գյուղացիները «վերաքննել հարցը», և այն վայրերում, վորտեղ գյուղացիները պահանջը բավարար չափով բավարարված չեն, ավելացնել տեղական նշանակութեան ունեցող անտառների կատեգորիային պատկանող անտառների տարածութեանը:

Այս բոլորն, ինչպես և այլ գործեր անելիս, մենք սխալներ

տնտեսութեան, վոր այդ պատճառով հողաշինարարութեան կենսագործումը գյուղացիութեան, գյուղատնտեսութեան, հետեւապես նաեւ մեր ամբողջ պետական և ժողովրդական տնտեսութեան համար, հիմնական հարվածային խնդիր եւ իայց վորովհետեւ մենք վոչ վոք ի խաբելու սովոր չենք, ուստի և ասում ենք, վոր այդ հարցը մենք չենք կարող լուծել վոչ մեկ տարվա, վոչ ել յերկու տարվա ընթացքում, այլ մեզ այսպիսի ժամկետ ենք նշանակում. հիմնական շրջանների համար, ուսկապահող շրջաններում, վորոնց համար հողաշինարարութեան հարցն իրոք հիմնական հարց եւ այդ շրջանների ամբողջ տարածութեան վրա հողաշինարարական աշխատանքները պետք ե ավարտվեն տաս տարվա ընթացքում: Առանձին գյուղերի և առանձին հողային տարածութիւնների հողաշինարարութեանը պետք ե տեւի միայն մեկ տարի՝ միայն մի սեզոն: Յեթե այդ բանը ձգձգվում ե, դա նշան ե տեղական հողաշինների կամ հողաշինների սխալ գործողութիւնների, և դրանց պետք ե քաշ տալ դեպի այն վայրերը, դեպի ուր պետք ե քաշ տրվին վատ աշխատողները:

Մենք գիտակցում ենք, վոր գյուղացիութիւնն իր սեփական միջոցներով չի կարողանա կատարել հսկայական հողաշինարարական աշխատանքները և յեթե գյուղի հարուստ վերնախավը կարող ե անել այդ և անել իր միջոցներով, — կասկածելի չե, վոր նույն բանը կարողանա իր հաշվին անել գյուղի միջակ մասը և կարելի չե ասել, վոր գյուղի չքավոր մասն այդ աշխատանքն իր հաշվին անել չի կարող:

Իրավացի չիր այն ընկերը, վորն ասում եր, թե շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր հարուստները հողաշին են վարձում, իսկ աղքատները չեն կարողանում վարձել, անթույլատրելի հարաբերութիւններ են ստեղծվում, ինչպես մի գյուղացի ասեց, չքավորները փորձեր են անում իրենց հողերը տալու այն ունեւոր գյուղացիներին, վորոնք կարող են ծածկել հողաշինութեան ծախսերը: Այդպիսի այլանդակ յերկուլթն անհանդուրժելի չե խորհրդային պետութեան մեջ: Այդ պատճառով մենք ընդունում և գրում ենք մեր բանաձևում, վոր հողաշինարարական աշխատանքները, մանավանդ և մասնավորապես գյուղի չքավոր մասի հողաշինարարական աշխատանքները, պետք ե կատարել պետութեան հաշվին և այդ գործին 1924—25 տնտեսական տարում, վորը վերջանում ե 1925 թվի հոկտեմբերին, մենք պետք ե հատկացնենք 3 միլիոն ուրբուլց վոչ պակաս և, բացի այդ, եփանաց-

նենք ու մեծացնենք գյուղացիներին հատուկ նպատակով, այն ե հողաշինարարական աշխատանքներին համար տրվող վարկը: Այս վորոշումը, վորն արդեն ընդունված ե կառավարութեան կողմից և վորն, անշուշտ, կհաստատվի Համագումարի կողմից, առաջ կշարժի հողաշինարարական աշխատանքները. իսկ մենք կարգի կը բերենք այն հողը, վոր հեղափոխութիւնը տվել ե գյուղացիներին, և գյուղացիութեանը հնարավորութիւն կը տանք, վոր այն հողում նպատակահարմար, այսինքն գիտական տվյալների և հիմքերի վրա զրկած տնտեսութիւն վարի: Դրանով առաջ կշարժվի գյուղի բոլոր արտադրական ուժերի զարգացումը:

Յեւ կուգնի մատնանշել այն, վոր, իհարկե, իշխանութեան ուժը միայն այն չե, վոր այս կամ այն որեւէ հրատարակի: Լավ որենք գրելը վերջիվերջո դժվար գործ չի, բայց իրականացնել այդ որեւէ, հարմարեցնել այն վոչ միայն գյուղացիական մասսայի պահանջներին ու կյանքի պայմաններին, վորոնց համար նա հրատարակված ե, այլ և հարկադրել, վոր այդ որեւէ իրականացվի այն պետական ապարատի միջոցով, վոր մենք ունենք և վորն առայժմ դեռ շատ վատ ե թե վերում և թե վարում — սա շատ ու շատ ավելի դժվար խնդիր ե:

Յեւ այս պատճառով յես լիովին արդարացի չեմ համարում այն բազմաթիւ բողոքները, վոր հնչվեցին այս ամբիոնից այն մասին, թե որեւէ վատ ե գործադրվում, թե հաճախ լավ որենքն այնպիսի ապարատի ձեռք ե ընկնում, վորը փչացնում ե այն, և այդ լավ որենքը վոչ թե իր յերեսն և դեպի գյուղ դարձնում, այլ իր մարմնի բոլորովին այլ մասը: (Ծիծաղ):

Այս բոլորը պետք ե տեսնենք, վորովհետեւ մենք — պետութեան տերն ենք, մենք ենք կառուցում այն, և մեր մեջ չկա վոչ մի խեղադար, վոր ասի, թե մենք մեր պետութիւնն արդեն կառուցել ենք, թե այն կարգերը, վոր կան մեզ մոտ այսօր, 1925 թվի մայիսի 18-ին, հենց այն ե, ինչին ձգտում ենք մենք:

Վնչ, սա դեռեւ բոլորովին այն չե, ինչին մենք ձգտում ենք: Սա — դեռեւ մի աստիճանաբարն ե, սկիզբը, առաջին քարը, վորի վրայից դեռեւ անցյալի փոշին չի վերացել:

Հետագա կառուցումները մենք հաճախ ստիպված ենք լինում անել այնպիսի ապարատի ձեռքով, վորն ամենավին չի ուզում կառուցել, վորը բանվորների և գյուղացիների համար ստիպողաբար ե աշխատում, վորը բանվորների և գյուղացիների հետ աշխատելուն ընտելացած չի:

Յես նկատի ունեմ նրանց, ովքեր ամենից մոտ են կանգնած գյուղում կատարվող աշխատանքին, բայց սա վերաբերվում է նաև քաղաքի աշխատողներին, վորոնց սովորեցրել են աշխատել կալվածատերերի, խոշոր տնտեսատերերի, բայց վոչ միշակ գյուղացու, սակավագոր տնտեսատիրոջ, չքավորի հետ:

Յես միանգամայն հավատացած եմ, վոր այն պերսոնալի խոշորագույն մասը, վոր ժառանգություն է մնացել մեզ հին վարդերից,—ազնիվ մարդիկ են, վորոնք, համոզվելով, վոր խորհրդային իշխանությունը կայուն է և, վոր նա մի քանի մարդկանց հերյուրանք չի, այլ իսկական արտահայտությունը բանվորների և գյուղացիների միլիոնավոր մասսաների կամքի,—ազնվաբար և անկեղծորեն ուզում են աշխատել, բայց չեն կարողանում, վորովհետև նրանց այդ բանը չեն սովորեցրել:

Նրանք հաճախ չեն կարողանում հասկանալ, թե ինչ ենք ուզում մենք և դուք, վորովհետև մենք ձեզ հետ միասին ուզում ենք բանվորների ղեկավարությամբ սոցիալիզմ կառուցել վողջ գյուղացիական մասսայով, իսկ յերբ նրանք սովորում եյին ցարական դպրոցներում, այս մասին արգելված էր խոսել: Մենք նրանց պետք է այլափոխենք նույն ժամանակամիջոցում, յերբ մեր կառուցումն ենք անում: Դա—դժվարին խնդիր է, և այդ խնդիրը մենք կկարողանանք լուծել միայն այն ժամանակ, յերբ մեր ձեռնարկումները կիրականացվեն վոչ թե միայն չինովիկների ձեռքերով, վոչ թե բյուրոկրատիկ ապարատի միջոցով, այլ գյուղացիական մասսաների իսկ ինքնագործունեությամբ, նրանց կանտորի տակ, նրանց անդուլ վերահսկողությամբ, այդ մասսաների ցանկությունները միշտ հաշվի առնելով:

Այս նպատակով մենք առաջադրեցինք խորհուրդների աշխուժացման լոգոնդը, այն նպատակով եր Լենինն ասում, վոր կոոպերացիան պետք է մեր շենքի անկյունաքարը լինի, վորպես միլիոնավոր կոոպերակված գյուղացիական տնտեսությունների սոցիալիստական շինարարության շկոլա:

Մանր և կոտորակված տնտեսության տեր գյուղացին սոցիալիզմ, նոր տնտեսարարություն, առաջընթացություն և կապիտալի դեմ կռիվ սովորելու համար խորհրդային և կոոպերատիվ կազմակերպությունից զատ ուրիշ տեղ չունի: Յեթե այն միջոցները, վոր մենք այստեղ ընդունելու յենք, հանձնենք չինովիկական ապարատի ձեռքը, վորպեսզի նա կենսագործի զրանք գյուղա-

ցուց անկախ՝ դա գործի կործանումն կլինի: Բայց յերբ վոր մենք այդ գործը կազմակերպված գյուղացիությանը, նրա հասարակական և խորհրդային կազմակերպություններին ենք հանձնում, դրանով իսկ մենք այդ գործը ամուր ձեռքերի, բանվորական ձեռքերի յենք հանձնում, վորոնք գուցե վորեվն բանում սխալվեն, բայց ընդհանրապես գործը կշինեն և իսկական նշանակետը կգտնեն:

Յեթե այս դեպքում պարզվի, վոր այդ կետը խիստ տհաճելի կլինի վոմանց, որինակ, բուրժուազիայի, հարուստների, սպեկուլյանտների, վաշխառուների համար—մենք կասենք. ի՞նչ արած, դուր մի դժգոհեք, չե վոր մենք մեծամասնություն ենք և պարտավոր չենք հաճոյանալ շահագործող փոքրամասնությանը: Թող նա ինքը մեր շահերին ծառայի: (Ծափեր):

Ահալասիկ, ընկերներ, այն, վոր յես կուզեյի ավելացնել այն գործնական ձեռնարկումներին, վոր յես առաջարկեցի ձեզ: Տամբովից յեկած մի ընկեր ասաց, վոր իմ ղեկուցումը լսելով, նա մտածում եր. կան քաղաքագետներ բարձրում, իսկ ինքը գյուղական քաղաքագետ է: Մեր ամբողջ Համագումարի, ինչպես և հարցը մեր կողմից քննելու նպատակն էլ հենց այն է, վոր այն քաղաքագետները, վորոնց հանձնված է յերկրի կյանքի և պետության սոցիալիստական շինարարության ընդհանուր ղեկավարությունը, խորհրդակցեն և վերախորհակցեն գյուղական քաղաքագետների հետ: Այլ կերպ, յեթե մեր, քաղաքագետ—բանվորներիս, և այն ընկերների միջև, վորոնք քաղաքականությունն կենսագործում են գյուղում, փոխադարձ անհասկացողություն տիրեր, կամ իրար հետ համաձայնության—չգայինք—մեր գործն առաջ չեր գնա:

Մեր ուժն այն է, վոր մեր յերկրում ծնվել ու հասակ են առել քաղաքագետ—բանվորներ, քաղաքագետ—գյուղացիներ, և վոր բոլոր այդ քաղաքագետները, վորոնցից ամեն մեկն իր անկյունում, իրենց համագումարներում և աշխատում, հնարավորություն ունենա մտքերի փոխանակություն անել, մշակել ընդհանուր քաղաքականություն, վորն ամբողջ գյուղացիական մասսայով ու պրոլետարիատի ղեկավարությամբ կատարվող սոցիալիզմի շինարարության քաղաքականություն է, սոցիալիզմի իրականացման նպատակին և ծառայում: (Յեկաբառեկ ծափեր):

ՍԽՀՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ 3-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

ԸՆԿ. Լ. Բ. ԿԱՄԵՆԵՎԻ ԶԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

Լսելով ընկ. Լ. Բ. Կամենևիի զեկուցումը «Գյուղացիական տնտեսության բարձրացման և ամրացման միջոցների մասին», ՍԽՀ Միության Խորհուրդների 3-րդ համագումարը վորոշում է.

1. Միության ամբողջ ժողովրդական տնտեսության շահերը պահանջում են, արդյունաբերության հետագա զարգացմանը զուգընթաց, ձեռք առնել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, գյուղացիական տնտեսությունների վողջ մասսան ամրացնելու և բարձրացնելու համար, վորի նպատակը պետք և լինի բարձրացնել այդ տնտեսությունների յեկամուտը:

Գյուղացիությունը պետք է հնարավորություն ստանա, վորպեսզի իր տնտեսության մեջ լրացուցիչ մեծ միջոցներ դնի, բարձրացնի նրա տեխնիքական մակարդակը և ավելացնի շուկա հանվող մթերքների քանակը: Այս նպատակով համագումարն անհրաժեշտ է համարում մեկ կողմից վերացնել մի շարք սահմանափակումներ, վորոնք կասեցնում են գյուղատնտեսության զարգացումը և, մյուս կողմից, գործող որենադրությունը լրացնել մի շարք ձեռնարկումներով, վորոնք կարող կը լինեն թեթևացնել գյուղացու համար իր տնտեսության բարձրացման և ամրապնդման գործը:

Ազատ առևտրի հողի վրա աճող գյուղի բուրժուական (կուլակային) վերնախավի դեմ վորևե վարչական միջոց գործադրելն անպատակահարմար համարելով, անհրաժեշտ համարելով գյուղացիական աշխատավորական տնտեսության նպաստելը, ինչ չափով վոր դա տնտեսության կատարելագործված յեղանակների հաղորդիչն է, — Համագումարը միևնույն ժամանակ հայտարարում է, վոր Խորհրդային իշխանության քաղաքականությունը պետք է այնպես ուղղություն բռնի, վոր կարողանա իրական ոգնություն ցույց տալ գյուղացիության չքավոր և միջակ տարրերին. — նրանց տնտեսության ու նյութական բարեկեցության բարձրացման և նրանց քաղաքական ու կուլտուրական աճման գործում: Գյուղացիության այդ խավերի միավորումը կոոպերացիայի միջոցով և առաջին հերթին գյուղատնտեսական ու վարկային կոոպերացիայի միջոցով — միակ ուղիղ ճանապարհն է, վորով կարելի յե բարձրացնել նրանց տնտեսական կարողու-

թյունը՝ պայքարել հարուստների, վաշխառուների և միջնորդների շահագործման դեմ և գյուղացիությունը հաղորդակից անել սոցիալիստական տնտեսության շինարարությանը:

Ամենամոտիկ ժամանակում Խորհրդային իշխանության առաջին և հիմնական անելիքն է լինելու՝ ոգնել կոոպերացիայի մեջ միավորված գյուղացիությանը, վորպեսզի նա աշխատավորական հողագտագործման պահանջների սահմաններում լրացնի իր կենդանի և մեռյալ ինվենտարը:

11. Իր առաջ դնելով վերոհիշյալ խնդիրները և աշխատելով վողջ գյուղացիությանն ավելի մեծ ազատություն տալ իր աշխատանքի գործադրման ու նրա արդյունքների ոգտագործման խնդրում, Համագումարը վորոշում է.

1. Հավանություն հայտնել Կենտգործկոմի և Ժողկոմխորհի ընդունած գյուղատնտեսական հարկի նոր կանոնադրությանը, վորով 100 միլիոն ուրլով նվազեցվում են գյուղացիության վճարումները, անասունները վարելահողի հաշվարկելու ավելի ուղիղ միջոց է սահմանվում և գյուղացիությունը տրվում է հարկի վաղորք հայտնի հաստատուն չափ: Միևնույն ժամանակ Համագումարն անհրաժեշտ է համարում ավելի ևս բարելավել միասնական գյուղատնտեսական հարկը, նրա ծանրությունը գյուղացիական տնտեսության համար՝ թեթևացնելու և առանձին շրջանների ու առանձին տնտեսությունների համար այդ հարկը, համաձայն նրանց տնտեսական ուժի ավելի արդարացի կերպով բաշխելու համար:

2. Հավանություն հայտնել միասնական գյուղատնտեսական հարկից 100 միլիոն ուրլի վորոտների (շրջանների) տնորինությունը հանձնելու մասին արված վորոշմանը, պարտավորացնելով վորոտներին, վոր այդ գումարները ծախսեն տեղակալ գյուղացիության պահանջների հետ անմիջականորեն կապված կարիքների վրա (գլորոցներ, հիվանդանոցներ, տեղական ճանապարհներ և այլն):

3. Կտրականապես արգելել գյուղացիությանը վորևե տնդական լրացուցիչ ապորինի տուրքադրման յենթարկելը:

4. Քանի վոր ուղիղ հողագործական տնտեսության անցնելն առաջին հերթին կուպված է հողաշինարարության իրականացման հետ, ուստի անհրաժեշտ է:

ա). Հիմնական շրջաններում հողաշինարարական աշխատանքները կատարել և ավարտել տուս տարվա ժամանակամիջոցում:

բ). Պետություն հաշվին ընդունել գյուղացիության չքավոր մասի համար կատարվող հողաշինարարական աշխատանքների վարձատրությունը, դեռևս ընթացիկ տարում այդ նպատակին հատկացնելով 3 միլիոն ռուբլի:

գ). Հավանություն հայտնելով հողաշինարարական աշխատանքների համար գյուղացիությանը վարկ տալու նպատակով 6 միլիոն ռուբլի հատկացնելուն, հետագայում այդ նպատակով տրվող վարկի գումարը մեծացնել, վարկն եփանացնել և վարկավորման ժամանակամիջոցն յերկարացնել:

5. Անհրաժեշտ և սակավահող նահանգներում պետական ֆոնդի (դրանց թվում նաև պետամարմինների կողմից կապալով վերցնվող) հողերի մի մասը գյուղացիներին հանձնել, յեթե այդ հողերը չեն ոգտագործվում այն նպատակով, վորով պետք է ոգտագործվեյին, կամ աննպատակահարմար ձեվով են ոգտագործվում: Բացի այդ, անհրաժեշտ համարելով խորհրդային տնտեսություններին ամեն կերպ ոժանդակելը, վորպեսզի կարողանանք այդպիսիներն ագրիկուլտուրային, ցուցադրական տնտեսությունների վերածել, պետք է միջոցներ ձեռք առնել վերանաշիւ սակավահող շրջանների խորհրդային տնտեսությունների ցուցակը, նրանց թիվը կրճատելու և այդպիսով ազատվող հողերը գյուղացիներին ի ոգտագործում հանձնելու համար:

6. Անհրաժեշտ է տեղական նշանակություն ունեցող անտառների գյուղացիներին հանձնելն ավարտել մինչև ընթացիկ տարվա ոգոստոսի 1 ը, պարտավորեցնելով տեղական գործկոմներին, վոր, կենտրոնից հնարավոր ֆինանսական ոժանդակություն ստանալով, ազահովեն նյութական միջոցներով այս վորոշման կենսագործումը: Եւ շրջաններում, վորտեղ տեղական նշանակություն ունեցող անտառների գյուղացիներին հանձնելը չի բավարարել նրանց փայտեղենի պահանջը, միջոցներ ձեռք առնել լրացուցիչ կերպով նրանց անտառներ հատկացնելու համար բոլոր այն վայրերում, վորտեղ այդ հնարավոր կը լինի: Իսկ անտառազուրկ շրջաններում կազմակերպել պետական պահեստներ՝ գյուղացիությանը մատչելի գնով փայտեղեն մատակարարելու համար:

7. Խստիվ կիրառել հողային կողեքսի հիման վրա հողագործման ձեվերի ազատ ընտրության իրավունքը, վարչական արգելքներ չհարուցելով հատվածական և ագարակային տնտեսություններ պտղծելու դեմ: միաժամանակ միջոցներ ձեռք առնել

գարգացնելու համար հողագործման այնպիսի ձեվեր, վորոնք ավելի նպաստավոր են գյուղատնտեսության մեքենայացման և կոոպերացման համար (չեներ, գաղութաստաններ (ВЫСЕЛКИ) և այլն):

8. Հողի մշակության և պարարտացման վրա ծախսվող գումարներն ավելացնելու և հողի յեկամուտը բարձրացնելու նպատակով, վճռական կերպով պայքարել հողային կողեքսին հակասող հաճախակի հողաբաժանությունների դեմ:

9. Հողը լավագույն կերպով ոգտագործելու և միջոցների ու ինվենտարի պակասության պատճառով իր հողը մշակելու հնարավորություն չունեցող չքավորներին ոգնելու նպատակով, վերացնել արգելքները և գյուղացիներին հնարավորություն տալ, վոր ավելի լայն չափերով ոգտագործեն իրենց իրավունքն ու հողը կապալով տան՝ սերմափոխության բազմամյա սիստեմի գործադրության դեպքում մինչև 2 ցանքսաշրջան և յերեք ու չորսամյա սիստեմի գործադրության դեպքում վորչ ավելի, քան 12 տարի ժամանակով:

Վերացնել նաև այն արգելքները, վորոնք խանգարում են գյուղական համայնքների չոգտագործված հողային ֆոնդն անհատ հողագործողներին կապալով տալու գործը, այդ կապալավարձը համապատասխան կերպով հատկացնելով գյուղի կամ վորոտի բյուջեյի կարիքներին:

Թույլատրել պետական ֆոնդային հողերի հողամասերն անհատ հողագործողներին 12 տարուց ավելի ժամանակով կապալով տալը՝ համաձայն համապատասխան պայմանագրի: Կտրականապես արգելել և վճռական պայքար մղել փոխանցակտրականապես արգելել և վճռական պայքար մղել փոխանցական վարձակալության (суб-аренда), այսինքն վարձակալության իրավունքները յերրորդ անձի հանձնելու բոլոր տեսակների իրավունքները յերրորդ անձի հանցավոր չարաչառու դեմ, այդպիսին ազգայնացրած հողի հանցավոր չարաչառություն համարելով:

10. Հավանություն հայտնել 1925 թվի ապրիլի 18-ի «ժամանակավոր կանոններին» գյուղացիական տնտեսությունների մեջ ոժանդակ վարձու աշխատանք գործադրելու և աշխատողներ վարձելու պայմանների մասին, վորոնք գյուրացնում են բանվորական ուժի գործադրությունը գյուղատնտեսության մեջ՝ գյուղի այժմյան տնտեսական պայմանների համաձայն: Եւ գյուղի այժմյան տնտեսական պայմանների հողագործության վրա նաև վարձակալված հողերում:

11. Նկատի ունենալով, վոր գյուղատնտեսության հետագա աճումը դանդաղեցնող հիմնական հակասությունն այն անհամաչափությունն է, վոր գոյություն ունի հեղափոխության կողմից գյուղացուն հանձնված հողի քանակի և այդ հողի մշակման համար անհրաժեշտ կենդանի ու մեռյալ ինվենտարի քանակի ու վորակի միջով, անհրաժեշտ է ձեռք առնել կտրուկ միջոցներ գյուղատնտեսության համար կործանիչ այդ անհամաչափությունը վերացնելու համար. այդ բանի համար անհրաժեշտ է՝ ա). Պետության և կոոպերացված բնակչության ուժերով հինգ տարվա ընթացքում վերականգնել ձիակազմը (конский состав) ու ձիաբուծության զարգացումը.

բ). վերանորոգել և լրացնել մեռյալ ինվենտարը, պետական գործարաններում համապատասխան արտադրությունն ընդարձակելով ու բարելավելով, ինչպես և տնայնադրժական յեղանակով աշխարհի ինվենտար պատրաստելով ու մատչելի դնելով գյուղացիությանը հասցնելով.

գ). Մեծ թափով գյուղացիական տնտեսության մեջ մտցնել բարդ մեքենաներ, մասնավորապես տրակտորներ: Յերկրագործական մեքենաների և գործիքների նկատմամբ գյուղացիության պահանջը լիովին բավարարելու նպատակով ՍՍՀ Միության սահմաններում յերկրագործական մեքենաներ շինելու գործն առավելագույն չափերով ընդարձակելու գույզն թաց, յերկրագործական գործիքների ու մեքենաների համապատասխան ներմուծում կատարել արտասահմանից:

12. Գյուղացիության վարելահողերի քաղակալած լինելու դեմ պայքարելու և այդ հողերի յեկամուտն ընդհանրապես բարձրացնելու նպատակով, անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել ազնվացրած սերմերի արտադրությանն ու բազմացնելուն զարկ տալու համար: Չսահմանափակվելով արդեն իսկ տվյալ նպատակին հատկացրած միջոցներով (2,170,000 ռ.), անհրաժեշտ է, վոր այսուհետև ևս այս ասպարիզում ուժեղացրած աշխատանք կատարեն թե պետությունը, թե կոոպերացիան:

13. Շարունակել պետական արդյունաբերության կողմից արտադրվող և գյուղացիության սպառման յենթակա ապրանքների գների իջեցման քաղաքականությունը: Իրական հնարավորություն ստեղծել գյուղացիության համար, վոր նա իր տնտեսության արտադրանքները վաճառի այնպիսի գներով, վոր-

րոնք, ծածկելով նրա ծախսերը, հնարավորություն կտան նրան զարգացնելու և ամրացնելու իր տնտեսությունը: Պետության կողմից գործադրվող գների անխուսափելի և անհրաժեշտ կանոնավորումը վոր մի դեպքում չպետք է հասցնել վաճառորդ գյուղացիների համար քայքայիչ ու պարտադիր գներ սահմանելու դրություն: Առավել ևս անթույլատրելի յե հարկադրական միջոցների գործադրումն այն դեպքերում, յերբ պետական մարմիններն առեվտրական գործարքներ են անում վաճառորդ-գյուղացիների հետ:

14. Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսության յեկամուտը կախված է գյուղատնտեսության արտադրանքն արտաքին շուկայում վաճառելու հնարավորությունից, անհրաժեշտ է համապատասխան պետական մարմինների առաջ դնել այն խնդիրը, վոր ապահովեն գյուղացիական տնտեսության արտադրանքների սպառումն արտասահմանյան շուկաներում: Թորհրդային իշխանության սահմանած արտաքին առեվտրի մեքենանորձն այս դեպքում Միության գյուղատնտեսության արտադրանքներին ամենաձեռնտու պայմաններ ապահովելու հնարավորություն է տալիս: Իսկ գյուղատնտեսության արտադրանքների վաճառքն արտասահմանյան շուկաներում արտաքին առեվտրի մեքենանորձի ոգնությունը պետք է այնպիսի հիմքերի վրա դնել, վոր գյուղացիությանը հետզհետե ավելի ու ավելի մեծ գներ վոր գյուղացիությանը հետզհետե ավելի ու ավելի մեծ գներ վոր գյուղացիությանը վաճառման դատումից (ВЫЕЗЖА) շահագրգռենք նրան արտահանության ուժեղացման խնդրով և նպաստենք գյուղատնտեսության համապատասխան արդյունքի (հացահատիկների, վուշի, յուղի, խոզենու, թռչունների) յարդացմանը, մասնավորապես, ձխախտագործության և այլն) զարգացմանը, մասնավորապես արտածման և ներմուծման գործին մասնակից դարձնելով գյուղատնտեսական կոոպերացիան:

15. Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսության յեկամուտը նշանակելի չափերով բարձրանում է, յեթե վաճառքի յեն հանվում գյուղական արդյունադրության արդեն իսկ մշակված արտադրանքներն, անհրաժեշտ է, վոր պետությունն ամեն կերպ նպաստի գյուղացու արտադրած հում նյութերը վեամեն կերպ նպաստի գյուղացու արտադրած հում նյութերը հիմնելու, բաժանող գործարանների վերականգնման ու նորերը հիմնելու, յուղագործարան, կարտոֆիլ վերամշակող, բեկոնի, վուշ մշակող (յուղագործարան, կարտոֆիլ վերամշակող, բեկոնի, վուշ մշակող և այլ գործարաններ) ինչպես և գյուղատնտեսական մթերքների (սառցարաններ, ելվատորներ), պահպանման ու առաքման (սառցարաններ, ելվատորներ),

գործին, մանավանդ, վոր գյուղացիության արտադրությունը այդ մշակութից արտասահման արտահանելը գյուղացիությանն ավելի ձեռնտու յի, քան հուս նյութ արտահանելը:

16. Առանձնապես անհետաձգելի համարել յերաշտոտ շրջաններում գյուղատնտեսությունը վերականգնելու և զարգացնելու համար պլանաչափ ձեռնարկումներ կիրառելու գործը:

Հիշյալ ձեռնարկումների համար միջոցներ պետք է հատկացվեն այնպիսի քանակությամբ, վոր հնարավորություն տրվի ավարտել անհրաժեշտ աշխատանքները 5-6 տարվա ժամանակամիջոցում և այնպիսի ծրագրով, վորն իրոք կարող է ապահովել համապատասխան շրջանների գյուղացիությունն անբերրիության աղետների կրկնությունից. բացի այդ, այդ պլանը պետք է յեղակատ ընդունի 77 միլիոն ուրբուլ սահմաններում հաշված արտադրական պլանը:

17. Պետք է թեթեւացնել տնայնագործության և արհեստների ասպարիզում գյուղացիության բանվորական ուժերի գործադրության պայմանները: Այս նպատակով հավանություն հայտնել ապրիլի 10-ի որենքին՝ արհեստավորներին ու տնայնագործներին արտոնություններ տալու մասին, վորպիսի որենքը թեթեւացնում է նրանց տուրքադրումը և թույլ է տալիս տնայնագործական արդյունաբերության մեջ բանվորական ուժը գործադրել ավելի մեծ չափերով, քան մինչ այժմ և յեղել: Բացի այդ, անհրաժեշտ է մշակել նոր միջոցներ՝ տնայնագործական և արհեստավորական արդյունաբերության վիճակը թեթեւացնելու համար, տնայնագործներին արտոնյալ վարկ տալու, ինչպես և անհրաժեշտ նյութեղեն հայթայթելու միջոցով: Պետք է մշակել աշկերտությունը խրախուսող միջոցներ այն նկատառումով, վոր գյուղացիական յերիտասարդությունն իր ուժերի գործադրության ավելի լայն ասպարիզ ունենա, քան մինչ այժմ և ունեցել, և արհեստանոցների, գլորոցների ու այլ հաստատությունների ցանցը խտացնելու միջոցով՝ նպաստել գյուղացիական յերիտասարդության տեխնիքական պատրաստության գործին:

18. Անհրաժեշտ է վերացնել վարչական այն արգելքները, վորոնք խանգարում են գյուղացիական մասն անվտուրը շուկաներում, նավահանգիստներում, յերկաթուղակայաններում և այլն:

19. Սակավահող շրջանների գյուղացիությանը ղեպի ազատ հողեր գաղթելու հնարավորություն տալու նպատակով՝ ուժեղացնել այդ հողերի հարմարեցման, ինչպես և գաղթողներին անհրաժեշտ ինվենտար մատակարարելու աշխատանքը, ավելացնելով պետության կողմից այդ նպատակին հատկացվող գումարները:

20. Ընդունելով, վոր արտադրող գյուղացիների կամավոր կոոպերատիվ միավորումները գյուղացիական տնտեսության բարձրացման ամենագորեղ և ամենաուղիղ միջոցն են, ընդունելով նաև այն, վոր միայն նման կոոպերատիվ միավորման միջոցով է, վոր գյուղացիական մասն տնտեսությունը կարող է խուսափել կապիտալի ստրուկը դառնալուց և ակտիվ կերպով մասնակցել սոցիալիստական շինարարությանը, — Համագումարը Խորհրդային իշխանության վերից-վար բոլոր մարմինների ուշադրությունն է հրավիրում այն բանի վրա, վոր անհրաժեշտ է ամեն կերպ նպաստել գյուղացիական տնտեսության կոոպերատիվ միավորման գործին: Համագումարը պահանջում է խստագույնս կիրառել բոլոր այն որենքները, վորոնք ապահովում են կոոպերացիայի իրոք կամավոր բնույթը, նրա մարմինների իրական ընտրովիությունը, նրա կապիտալների անձեռնմխելիությունը և նրա անգամների ինքնագործունեությունը: Գյուղատնտեսական կոոպերացիան իր ամբողջ ուշադրությունը պետք է կենտրոնացնի մի հիմնական խնդրի վրա — իրոք միավորի գյուղացիների բազմամիլիոն մասսաները, մանավանդ միջակներին և չքավորներին՝ նրանց տնտեսությունն ամրացնելու նպատակով, — բարձրացնի նրա տեխնիքական մակարդակը. և այնպես անի, վոր նրանք կոոպերակված ու հետաճաց արտադրության ձևվից, վորից կապիտալիզմն է ծնվում, աստիճանաբար անցնեն խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսության, վորը խորհրդային կարգերում անխուսափելիորեն սոցիալիզմի հիմքն է դառնալու: Գյուղացիական տնտեսության համակողմանի (всестороннее) միավորումը (սպառական, մշակման, հայթայթման և վարկավորման ասպարիզում) նպատակ դարձնելով և, մասնավորապես, նպաստելով գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացմանը՝ կոլլեկտիվ տնտեսությունների ձևվով, — գյուղացիական և վարկային կոոպերացիան, գյուղացիության լայն մասսաների տնտեսության արդի դրությունը նկատի առնելով, պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնի գյուղացիական միավորումների ամենամատչելի, հասկանալի և ուղղակի

չքափորները ու միջակների դրուժյունը բարեկամող ամենապարզ ձևերի վրա (մեքենա հայթայթող, սերմադրիչ, աղնվացիկ ցուլեր ձեռք բերող և այլ սերմնաբուծական, մելիորատիվ, ընկերություններ)։

Վորպեսզի կոոպերացիան կարողանա իրագործել իր հիմնական նպատակը, գյուղացիության միջակ և չքավոր խավերի կոոպերատիվ միավորումներին Խորհրդային պետությունն այսուհետև պետք է նպաստի և նյութական ոգնություն ցույց տա։ Կոոպերացիայի վրա դրված պետական խնդիրները պետք է իրագործել վոչ թե վարչական կարգով, այլ այդ բանը պետության կողմից ցույց տրվող ֆինանսական-տնտեսական ոժանդակությամբ համաձայնեցնելու կարգով։ Միևնույն ժամանակ Համագումարը պահանջում է կոոպերատիվ միավորումների բոլոր տեսակներից և նրանց ղեկավարներից, վոր աշխատանքը դնեն իրոք տնտեսարար խստագույն և ճիշտ հաշվետվության ու նարարկումների դեմ անխնայ պայքար մղելու հիմքերի վրա։

21. Նկատի ունենալով, վոր գյուղացիական տնտեսությունների վողջ մասսայի հետագա բարձրացումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, յիթե կա լայն, եժանագին և գյուղատնտեսության պայմաններին համապատասխանող վարկ,—գյուղացիներին վարկ տալու գործում տվյալ մոմենտում հիմնական խնդիր համարել վարկի ժամանակամիջոցի յիբկարացնելը և նրա եժանացնելը։ Այս նպատակին հասնելու համար, անհրաժեշտ է մեկ կողմից ավելացնել կենտրոնական և հանրապետական գյուղատնտեսական բանկերի միջոցները, վորի համար նրանց կապիտալները գալիք բյուջետային տարվա ընթացքում պետական միջոցներից պետք է ավելացվեն վոչ-պակաս, քան 100 միլիոն ռուբլիով, և մյուս կողմից ամեն կերպ պետք է աշխատել բնակչության տնտեսումները գրավելու դեպի ստորին գյուղատնտեսական վարկային կոոպերատիվներն ու գյուղատնտեսական բանկերը։ Ընդ սմին, ավանդատուների համար պետք է ստեղծել իրենց տնտեսումները նման ձեվով պահ տալու ամենաձեռնու պայմանները։ Պետք է նկատի ունենալ, վոր գյուղատնտեսական վարկային հաստատությունների տրամադրության տակ գտնվող գույքները գյուղացիական տնտեսության վարկավորումից զատ այլ նպատակների չեն կարող հատկացվել։ Վարկային միջոցների հատկացումը պետք է սերտորեն կապել հողային մարմինների արտադրական պլանների հետ և պետք է ձգտել բավա-

րարելու գլխավորապես գյուղի միջակ և չքավոր խավերի ու նրանց միավորումների տնտեսական կարիքները։

22. Պետք է ընդունել, վոր գյուղացիական տնտեսության փոշիացած լինելու շնորհիվ, նրան բարձրացնելու և տնտեսավարության լավագույն յեղանակը նրանում արմատավորելու ամենանպատակահարմար միջոցը՝ մասսայական ձեռնարկումներն են, այն ձեռնարկումները, վորոնց նպատակն է ազդել գյուղացիական տնտեսության ամբողջ մասսայի վրա և վորոնք իրականացվում են կոոպերացիայի գյուղացիության միջոցով։ Այս պատճառով անհրաժեշտ է հավանություն տալ մասսայական ձեռնարկումներին և ՌՍՖՍՀ հողագործության ժողովրդական կոմիսարիատի գործունեության հիմքում դրված աշխատանքներին, ցանկալի համարելով, վոր դրանք գործադրվեն Միության ամբողջ տերիտորիայում, ուստի պետք է նպաստել այդ ձեռնարկումների հաջողությանը, համապատասխան ֆինանսական և կազմակերպչական ոգնություն ցույց տալու միջոցով։

23. Նկատի ունենալով, վոր գյուղատնտեսության մակարդակն առանձնապես ցածր է ՍՍՀ Միության մի քանի շրջաններում, անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել այդ շրջանների արտադրական ուժերի զարգացման և գյուղատնտեսության բարձրացման վրա։ Բացի այդ, այդ շրջանների բնակչության կուլտուրական մակարդակի բարձրացման համար անհրաժեշտ է ցույց տալ հատուկ նյութական ոգնություն, առանձնապես նպաստելով գյուղատնտեսական արտադրության այն ճյուղերի զարգացմանը, վորոնք ամենից ավելի յին համապատասխանում այդ շրջանների կլիմայական, տնտեսական և կենցաղային պայմաններին։ պետք է նպաստել այդ շրջաններն արդյունաբերական կենտրոնների հետ կապող հաղորդակցության ճանապարհների ցանցի զարգացմանը, միաժամանակ հատուկ ոժանդակիչ նյութական միջոցներ հատկացնելով այդ շրջանների բնակչության կուլտուրական կարիքներին։

24. Վերոհիշյալ միջոցների կիրառման հսկողությունը և համապատասխան որենքների ու ձեռնարկումների մշակումը հանձնել դաշնակից և ինքնավար հանրապետությունների հողագործության ժողովրդական կոմիսարիատներին։ Իսկ հողային մարմինների ուժեղացման և նրանց ու գյուղացիության միջև ավելի սերտ կապ հաստատելու համար՝ անհրաժեշտ է.

ա) Պետական և տեղային բյուջեներում ավելացնել հողագործության ժողովրդական կոմիսարիատների և հողային մար-

միջոցների նախահաշիվով արվող բյուջետային հատկացումները:

բ) Ուժեղացնել հողագործական մարմինների պատասխանատու աշխատողների կազմը և համապատասխան գործկոմիտեների ու շաղկապները հրավիրել հող-մարմինների ղեկավարների հաճախակի փոփոխման անթույլատրելիության վրա:

գ) Մշակել միջոցներ, ուժեղացնելու համար համապատասխան կրթական հաստատությունների կողմից գյուղատնտեսության մասնագետների հիմնական կատեգորիային պատկանող շրջանավարտներ, մասնավորապես գյուղատնտեսներ, հողաշինարարներ, անասնաբույժներ և անտառաբույժներ տալու գործը, ուշադրություն դարձնելով այն բանին, Վոր նրանք ծանոթանան գյուղացու կյանքի իրական պայմաններին:

դ) Մեծ ուշադրություն դարձնել ղեկի հողային մարմինների կազմի այնպիսի գյուղացիներ զրավելու վրա, վորոնք անմիջականորեն կապված են հողի հետ:

յ) Առաջնահերթ խնդիր համարել ագրոնոմիական, անասնաբուժական և հողաշինարարական շրջանների քանակը խոշորացրած վոլոստների քանակին հավասարեցնելու գործը:

զ) Հողմարմինների կապը գյուղացիության հետ իրական հողի վրա դնելու համար անհրաժեշտ է ուժեղացնել հողմարմինների աշխատողների մասնակցությունը գյուղացիական կոնֆերենցիաներին, հարկադրել, վոր նրանք պարբերաբար ղեկուցումներ անեն վոլոստային (շրջանային) գործադիր կոմիտեներին ու գյուղական խորհուրդներին, փոխադարձ սերտ կապ հաստատել զավառամասային ագրոնոմիական կազմակերպության և գյուղատնտեսական կոոպերացիայի միջով և այլն:

25. Բոլոր այս ձեռնարկումներին ղուլընթաց, վորոնց նշանակություն և բարձրացնել ու ամրացնել գյուղացիական տնտեսությունը, ավելացնել նրա յեկամուտը և բարելավել լայն գյուղացիական մասսաների նյութական դրությունը, պետք է սահմանել խիստ որինապահություն և ուժեղացնել բնակչության բնագնաբու կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու աշխատանքը: Անգրադիտության վերացումը, ինքնագործունեության բարձրացումը, աշխատանքի ասպարիզում կոլլեկտիվ սովորույթների ուժեղացումը, վորն ամենից առաջ խորհրդային և կոոպերատիվ կազմակերպությունների միջոցով իրականացվում, — անհրաժեշտ պայմանն են բոլոր այս աշխատանքների արագահաս հաջողության:

1. Գյուղացիական տնտեսության ամրացումը	3
2. Հարկային բեռի թեթեւացումը	4
3. Հողաշինարարության հարցեր	6
4. Կոլլեկտիվ տնտեսություն	8
5. Ինվենտարի լրացումն ու նորոգումը	12
6. Գների կանոնավորումը	14
7. Գյուղատնտեսության արտագրանչների արտահանությունը	15
8. Պայքար անբերրիության դեմ	17
9. Արտոնություններ տնայնագործներին ու արհեստավորներին	18
10. Գյուղացիության կոոպերացումը	19
11. Կոոպերացիան և սոցիալիզմի կառուցումը	22
12. Գյուղացիական վարկի կազմակերպումը	23
13. Գյուղացիության կուլտուրական մակարդակի բարձրացումը	26
14. Արտագրական ուժերի զարգացումը գյուղում	27
15. Գյուղի նկատմամբ մեր վարելիք քաղաքականության հիմնական հարցերը	30
16. Մեր քաղաքականության անհրաժեշտությունը գյուղացիության համար	32
17. Արդյունաբերության շահերը	34
18. Մեր քաղաքականության խորացումը	37
19. Կուլակության աճումը և սոցիալիզմի զարգացումը	42
20. Կոոպերացիան, խորհրդային իշխանությունն ու երկրատրավորումը	47
21. Բանվորների և գյուղացիների զաչինքը սոցիալիզմի համար մղվող պայքարում	50
Յեղրափակման խոսք	53
Սեղ Միության խորհուրդների III-րդ Համագումարի վերջում	64

ՀՀ Ազգային գրադարան

0415414

ԳԻՆՆ Ե 30 ԿՊՊ.